№ 109 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 18 ՄԱՅԻՍԻ

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
Տարեկան . . . 10 ռուբ.
Կէս տարին . . . 6 ռուբ.
Ամսական . . . 1 ռուբ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
Տարեկան . . . 12 ռուբ.
Կէս տարին . . . 7 ռուբ.

Բաժանորդագրութիւնը ընդունւում է իւրաքանչիւր ամսի սկզբից, և պիտի վերջանայ անպատճառ յետագայ որևէ ամսի վերջին։
Մայիսի մէկից մինչեւ տարւայ վերջը արժէ 8 ռուբլի։
ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐ. և ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹ. ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՒՈՒՄ
Հասցէ փոխելու համար պէտք է ուղարկել 20 ԿՈՊԷԿ (նամակով և դրոշմաներով) և հին հասցէն, առանց որի դիմումները կը մնան անհետեւանք։

ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ 1916 ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՀՈՐԻԶՈՆ

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 18 ՄԱՅԻՍԻ № 109
ԱՌԱՆՁԻՆ №-Ը ԱՄԵՆ ՏԵՂ 6 ԿՈՊ.
ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԸՆԴՈՒՆՒՈՒՄ ԵՆ ԱՄԵՆ ԼԵԶՈՒՈՎ.—1-ին երեսի վրայ տողին (պետիտ) 10 կոպ., Կովկասից դուրս 20 կոպ., 4-րդ երես 6 կոպ., Կովկասից դուրս 10 կոպ.
ԱՊԱՌԻԿ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՉԵՆ ԸՆԴՈՒՆՒՈՒՄ
Խմբագրութիւնը բաց է 8–2 ժամ., գրասենեակը 9—3 ժ. ցերեկ. և 6—8 ժ. երեկ.
ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԽՄԲԱԳՐԻ ՄՕՏ՝ ժ. 2-ից մինչև 3-ը։
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, Редакція Газеты „Оризонъ". Сололакская ул., № 6, кв. 1, Телеф. № 15—57. կամ Tiflis (Russie, Caucase), Redaction „Horizon".

ՕՐՈՒԱՅ ԿԱՐԵՒՈՐ ԱՆՑՔԵՐԸ

Ռուսաց արեւմտեան ճակատում փոփոխութիւններ չկան։

Կովկասեան ճակատում կռիւը շարունակւում է Ռևանդուզի մօտ։

Վերդենի մօտ յետ են մղած գերմանական յարձակումները։

Իտալական ճակատում իտալացիները աջողութեամբ դիմադրում են աւստրիական յարձակումներին։

Բալկաններում յունական հողի վրայ գտնւած Ռուպել ամրոցը բուլղարների կողմից գրաւելու առթիւ Սալոնիկում խոշոր ցոյց է տեղի ունեցել Բուլղարիայի դէմ և դաշնակիցների օգտին։

Վշտահար Նատալիա Ցովհաննիսեան Նունուֆարեանը որդեկորանցով խոր կսկիծով յայտնում է հարազատներին, ծանօթներին և ընկերներին, որ իր ջերմ սիրելի և անմոռանալի որդու՝ սպայ

ԳԷՈՐԳ (Ժորժիկ) ՆՈՒՆՈՒՖԱՐԵԱՆՑԻ

մահւան տարելիցին կը կատարէ պատարագ և հոգեհանգիստ Վանքի աւագ եկեղեցում, հինգշաբթի, մայիսի 19-ին։ Պատարագի սկիզբը առ. ժ. 11-ին, իսկ հոգեհանգիստը՝ 12½-ին։
642 2—1

Հայ Օրիորդների Կոմիտէն

Յայտարարում է, որ մայիսի 20-ից սկսւում է

ՑԵՐԵԿՈԹԻԿ ԱՊԱՍՏԱՐԱՆԻ ԵՐԵԽԱՆԵՐԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

Ցուցակագրւելու են Հայ Օր. Կոմիտէի գրասենեակում, Лермонтовская 12, ցերեկւայ ժամը 12—2-ը։
Կոմիտէն շնորհակալութեամբ ընդունում է ամեն տեսակ նւէրներ ապաստարանի համար։
639 3—2

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՈՒՄ ԱՌԱՋԻՆ
ԵՂԲ. ԵՖԻՄՈՎՆԵՐԻ ՑԻՐԿԸ

ԱԶԴ.—Այս օրերս տեղի կունենայ Եֆիմովների ցիրկի հանդիսաւոր բացումը նոր կառուցւող սեփական ամառային հսկայական շէնքում, Միքայէլեան փողոց, Մուշտայիդի մօտ։

Դիրեկցիան ոչ մի ծախսի առաջ կանգ չի առնում. Նա արդէն հրաւիրել է ամբողջ աշխարհում յայտնի մարդ-օրկեստր ՖՐԵԴ ՄԱՐԻՈՆԻՆ, նոյնպէս յայտնի կենդանիներ վարժեցնող անգլիացի կապիտան ՋԵՐԻ ԿԼԱՐԿԻՆ, իր զարմանալի կերպով վարժեցրած հնդկական փղերի հետ և այլ համարներով։ Բացման մասին առանձին կը յայտարարւի։ Հետեւեցէք աֆիշներին։ 645 1—1

Էլեքտրո- „ԼԻՐԱ" Թատրոն
19 և 20 մայիսին նոր գեղարւեստական ծրագիր.
ՍԻՐՈՅ ԵՒ ԽԱՆԴԻ ԿԱՅԾԵՐԸ
Ուժեղ դրամա, 3 գործ., մասնակց. յայտնի արտիստուհի Նևա Տոմսենի:
ԿԵԱՆՔԸ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՆԱՒԻ ՎՐԱՅ
Տեսարանային
ԲՈԲԱՆ ՀՐԱԶԳՈՒՄ Է ՏՈՒՆԸ, կոմիկական
ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ԼՈՒՍՆԻ ՎՐԱՅ
Կոմիկական։
933 0–40

ՀՐԱՒԷՐ

Արդահանի Փոխատու-Խնայողական Ընկերութեան Վարչութիւնը սրանով պատիւ ունի յայտնելու ի գիտութիւն յիշեալ Ընկերութեան անդամների, որոնք բացակայում են Արդահանից, որ սոյն ամսի 29-ին ժամը 12-ին, Արդահանի Հայոց ծխական դպրոցի շէնքում նշանակւած է ընկ. հերթական ընդհանուր ժողով։

Օրակարգի հարցերն են.

1) 1914 և 1915 թ. հաշւի և 1916 թւի նախահաշւի քննութիւնը.
2) Վարչութեան և Վերստուգիչ խորհրդի անդամների ընտրութիւն.
3) Հարցեր, որոնք կապւած են Ընկերութեան գործունէութեան վերսկսումի հետ։

Նախագահ Վարչութեան՝ Խ. Միչեանց
Անդամ Վարչութեան՝ Հ. Մինասեանց
1—1 644

Տեղափոխւելով արտասահմանից
ԲԺԻՇԿ
Ա. ՇԱՀԲԱԶԵԱՆԸ
Նախկին ասսիստենտ Բերլինի համալսարանի կլինիկաների։
Մասնագէտ կանանց հիւանդութիւնների և նրանց միզասեռական օրգանների։ Ընդունում է ամեն օր, երեկ. ժամ. 5 մինչև 7։ Հասցէ. Верійскій спускъ, № 1, домъ Меликъ-Азарьянц, кв. 19. հեռ. 1—96.
524 50—36

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ ԵՒ ԼԱԲՈՐԱՏՈՐԻԱ
ԿԵՈՆՃԵԱՆ ԱՄՈՒՍԻՆՆԵՐԻ
Պլոմբ. ոսկուց, արծաթից, ֆարֆորից. ատամի հեռ. առանց ցաւի։ Արհեստ. ատամներ ոսկուց (առանց քիմքի) և կաուչուկից՝ կատարելագործած ձեւով։
Ընդուն. 10—2-ը ցեր., 4—7 երեկ. Լերմոնտովսկայա փող. № 1, մուտքը պերեւուլկից։
936 100—42

«Հորիզոն»-ի բաժանորդներից նրանք, որոնք այս տարւայ համար վճարել են 5 ՌՈՒԲԼԻ, թող շտապեն ուղարկելու մնացած 5 ՌՈՒԲԼԻՆ, հակառակ դէպքում յունիս 1-ին կը դադարեցւի նրանց թերթի առաքումը։

«ՀՈՐԻԶՈՆ»-Ի ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

ԲԵՌԼԻՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Գ. Գ.
ՄԵՀՐԱԲԵԱՆՑ
ՆԵՐՔԻՆ հիւանդութիւնների ընդունելութիւնը, առանձնապէս կրծքի, թոքերի, ԹՈՔԱԽՏԻ և սրտի, բժշկութիւն նաև ՏՈՒԲԵՐԿՈՒԼԻՆՈՎ, Թոքախտի, սրտի և ուրիշ օրգանների քննութիւնը և լուսանկարելը լուսարձակ ՌԵՆՏԳԵՆԻ ճառագայթներով։ Ամեն օր 9—1 և 5—7 ժ., կիրակի օրերը 9—12-ը։ Բեհբուտովսկայա № 23, հեռ. 7—94։
379 25—26

ԻՆՉՊԷՍ ԵՆ «ՎԵՐԱՇԻՆԱԾ» ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

II

Միլիցիայի ամբողջ ծախսը հոգացած է «Հայաստանի վերաշինութեան յանձնաժողով» անուն ունեցող և կարգ մը անպատասխանատու մարդոցմէ կազմւած խմբակ մը. ատոնցմէ երկուքը՝ պ. պ. Մինասեան և Մալխասեան քանի մը շաբաթ մ' ի վեր հոս գալով, ծրիակերներու քանի մը տասնեակ բազմութեան հետ, ձեռնարկած են «Հայաստանը վերաշինելու»։

Իրենց գործունէութեան վայրը դարձուցած են Վանը իր արւարձաններով, Թիմար և Արճակ—այսինքն Վասպուրականի հոծ բնակչութիւն ունեցող վայրերը, և եղ, սերմցու տալու խոստում կուտան ամեն անոնց, որոնք կանդամագրւին «սահմ.-ռամկավար» կուսակցութեանը։ Կը մերժեն հետևւոր գիւղացիներուն օժանդակութիւն ցոյց տալ, ինչպէս Արճակի շրջանին մէջ եղող Ազարեն գիւղն է, առարկելով որ հեռու է. մինչդեռ պատճառը այլ է… իսկ մօտակայ շրջաններու գիւղացիներէն միայն նոքա կը նպաստաւորւին, որոնք իրենց խայտառակ գործակալներէ կը ներկայացւին իբր «քարբէ-յոյս»։

Գ. Մինասեանը անվերապահօրէն, շատերու ներկայութեանը, ըսած է. «Պէտք է ամեն գնով աշխատել միանգամ ընդմիշտ կոտրել դաշնակցականների ազդեցութիւնն այս ժողովըրդի վրայ, որպէս զի ժողովրդական միւս հոսանքները ասպարէզ գան»։ «Միւս հոսանքները» ըսելով պէտք է հասկնալ ի հարկէ սահմ.-ռամկավար կուսակցութիւնը միայն։

Միլիցիան կազմալուծւած է, Նկարեանը խոստովանելով իր ապիկարութիւնը՝ քաշւած է. ղեկավարութիւնը ստանձնած է ամերիկահայ Չենկէլեան անուն մէկը*)։ Բայց մէջտեղ ոչինչ կայ, իբր թէ նոր վերակազմութիւն պիտի ըլլայ—ինչպիսի ուժերով և ինչ գիմաղծութեամբ՝ չի գիտցւիր։

Չենկէլեանն ու իր ամերիկահայ ընկերները Նկարեանի ու իր խմբակի շահատակութիւններու մասին շատ տխուր փաստեր կուտան։

Երբ առիթ կըլլայ խօսելու Նկարեանի հետ ծանօթ արարքներու մասին, կը պարտաւորւի ըսել, որ ինքը երբ ստանձնեց միլիցիայի պետի պաշտօնը, յոյսը դաշնակցական կարգ մը երիտասարդներու վրայ է դրած եղեր, որոնք յետոյ չեն եկած. Ինքը գիտէր որ իր ձեռքի տակ եղած տարրերը միայն կողոպուտով պիտի զբաղւին և իրեն պատասխանատու պիտի թողուն։ Բայց ականատեսները կը պատմեն, որ Նկարեանն ալ իր կարգին ջանացած է օգտւել և բաւական քանակութեամբ իրեղէններ (գորգ, կապերտ են) յանձնած է պարսիկ ֆուրգոնջիներու Պարսկաստան տանելու և վաճառելու համար, իսկ երբ այդ պարսիկները պէտք եղած գաղտնապահութիւնը չեն ունեցած, շատերու ներկայութեան կը յանդիմանէ ըսելով «Չէ որ ձեզ ըսի, թէ այնպէս մը տանէք, որ ոչ ոք չտեսնէ»։

Անցեալ տարուէն մինչև հիմա 20—25 հայեր են սպանւած, հարիւրաւորներ կողոպտւած են. փողոցները մինակ մտնել գալ հնարաւոր չէ. հիմա ալ, մութը կոխելուն պէս, ոչ ոք չի յանդգնիր դրացիի տունը երթալ։ Իսկ այսօր երբ վերի իշխանութենէն կծու յանդիմանութեան կենթարկւի տեղական իշխանութիւնը՝ սրտատրոփ իրար կանչնին Մինասեանները ու Մալխասեանները, տեղեկագիր մը պատրաստելու համար, որու նպատակը կը լինի արդարացնել այդ ապիկար ու անպէտք տեղական իշխանութիւնը... Չէ որ մութ տարրերու փոխադարձ շահերը պիտի վտանգւին, եթէ տիրող անիշխանութեանը վերջ տրւի։

Ժամանակին «Մշակ»-ին մէջ անոնցմէ հարայ-հրոց էին բարձրացուցած հակառակորդները, որ իբր Վանի նախկին նահանգապետ պ. Արամի օրով իրենք պէտք եղած քանակով պաշտօններ չեն ունեցած, իսկ այժմ իրենց համար սկզբունք դարձուցած են ոչ մի դաշնակցականի որևէ գործ չտալ։ Այսքան նեղմիտ և վրանքաց կողմնակալութիւն չէր կարելի երևակայել։ Դաշն.-ը թէ ազգային մարմիններու կազմութեան մէջ, թէ Վանի 30-օրեայ կռիւներու ընթացքին և թէ 2 ու կէս ամսւայ հայկական կառավարութեան օրով ամենալայն տեղն է տւած հակառակորդներուն, քան անոնք իրապէս կարժէին. իսկ այժմ փոխարէնը նոքա կը հատուցանեն...

Վանի իրադարձութիւններու մասին Կաթողիկոսին այնպիսի այլանդակ տեղեկութիւններ են տւած, որ նա, նախապաշարւած, վեր է կեցեր Մինասեանի և իրայիններու ցուցմունքով Լիմ կղզեակի անապատականներէն Ցովհաննէս վարդապետը առաջնորդական տեղապահ է կարգած՝ անտեսելով Ախթամարի տեղապահ Դանիէլ վարդապետի ներկայութիւնը, որը աշունէն ինքը երկիր գտնելով մեծ ծառայութիւն է մատուցած ձեռագիրները հաւաքելու և ժողովրդի հոգևոր գործերը տանելու աշխատանքին մէջ. Ռուսերէնին տիրապետող եկեղեցական մը անհրաժեշտութիւնը գերազանցապէս զգալի է. Ցովհաննէս վարդ. զգալով իր անկարողութիւնը Լիմ անապատ քաշւելու խօսքեր կ'ընէ։

Երբ Մինասեանին կը մատնանշեն Դանիէլ վարդապետի աւելի կարող լինելը, «չէ որ նա դաշնակցականներու ազդեցութեան տակ կը գտնւի», կը պատասխանէ...

Եւ այսպէս «Հայաստանը պիտի վերաշինեն». առաջնորդարանը, ոստիկանութիւնը, քաղաքային կազմը, դատարանը, միլիցիան, Նպաստատու մարմինները, ձեռքերնին առած քմահաճօրէն կը գործեն այնպիսի առեն մը, երբ ժողովրդական տարրերու լայն մասնակցութիւնն է հարկաւոր, երբ փոխադարձ օժանդակութեան մեծ կարիք կայ։

Այսպէս վերաբերւողները համերաշխութեան համար գլուխ պատռողներն են և ազգասիրական թմբուկ հնչեցնող տիրացուներն են Ամերիկայէն մինչև Կովկաս։ Իսկ այդտեղ «Մշակ»-ը և «Վանաստում»-ը թող շարունակեն իրենց արշաւանքները, իրենց կեղծ-ազգասիրական զռռում-գոչումները։ Անհրաժեշտ է խզել այլևս մեր պահած լռութիւնը և հրապարակ դնել հետզհետէ իրենց արարքները, որպէսզի ամեն ոք գաղափար կազմէ՝ թէ հազարէն մէկ, երբ գործ մը ձեռքերնին անցուցին, ժողովրդի ընթացք տւեց այդ գործունէութեանը։

Անցեալ օր, երբ դարձեալ հարց կը տրւի Նկարեանին, թէ ինչպէս ձեր խիղճը չի բողոքեր, երբ կը կարդաք Հ. Առաքելեանի պրովակատոր յօդւածները Արամի և իր կուսակիցներու մասին, կը պատասխանէ. — Մենք ալ գիտենք որ Հ. Ա.-ն ճիշդ մէկ մըն է, միջոցներու մէջ խտրութիւն չի դներ և անխնայ կը շահագործէ ամեն մի երևոյթ, բայց ձայն չենք հաներ, որովհետև այդ բոլորը պիտի ծառայէ Դաշնակցութեան անկմանը և վարկաբեկմանը, և ինչ որ այդ քանին կը նպաստէ, մեր կողմէն անխղճութիւն է հակառակ կենալը»։

Հրաշալի է...

Դ. Ցակոբեան

Վան, 2 մայիս

*) Օգնական Նկարեանի. Գ. Ց.

ԶԵՄՍՏԻՈՅԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ՓՈՔՐԱՄԱՍՆՈՒԹԵԱՆ ՅԱՏՈՒԿ ՊԱՏՃԱՌԱԲԱՆԻԱԾ ԿԱՐԾԻՔԸ ՑԵՆԶԻ ԵՒ ԿՈՒՐԻԱՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ *)

Ընդունելով հարկային ցենզը, մենք միևնոյն ժամանակ գտնում ենք, որ այդպիսի ցենզ պիտի տրւի բոլոր տուրք վճարողներին, առանց բացառութեան առևտրա-արդիւնաբերական դասի։ Բայց հողային ցենզի պաշտպանները առարկում էին, որ առևտրա-արդիւնաբերական դասը չհագրգռւած չէ զեմստւօյական տնտեսութեան մէջ, որ այդ դասի մասնակցութիւնը զեմստւօյի գործերին ցանկալի չէ և որ չպէտք է փոփոխել 1890 թւի կանոնադրութիւնը, որպէսզի զեմստւօն չուշանայ։

Այդ բոլոր առարկութիւնները մենք անհիմն ենք համարում։ Մենք գտնում ենք, որ առևտրա-արդիւնաբերական դասակարգի մասնակցութիւնը արդարացւում է հետևեալ նկատառումներով։

Նախ և առաջ անարդար և աննպատակ է զեմստւօյական տուրք վերցնել առևտրա-արդիւնաբերողներից և չտալ նրանց իրաւունք մասնակցելու տուրքերի բաշխման և զեմստւօյական կեանքի ղեկավարութեան գործին։

*) Տես «Հորիզոն» № 108.

ՇԵՔՍՊԻՐԸ ՀԱՅԵՐԻ ՄՕՏ

III

Տեսականապէս, այո, շատ ճիշտ է որ հայ ժողովուրդը 1880-ական թւականների սկզբին դեռ պատրաստւած չէր Շէքսպիր հասկանալու համար։ Այս միևնոյնը կասէ ձեզ ինքը կեանքը, մեր գրական-թատերական կեանքը։ Բաւական է նայել տեսնել մեր այն ժամանակւայ գեղարւեստը, թատրոնը։

Բայց տեսականից գալով իրականին, մենք տեսնում ենք, որ մի հատ արտակարգ ընդունակութիւն, մի հատ Պետրոս Ադամեան բաւական եղաւ այդ թէօրիան ջնջելու համար։ Իր սքանչելի տաղանդի մոգական կարողութեամբ նա, ինչպէս հրաշքները հեքիաթների մէջ, մի գիշերում էր մեզ բարձրացնում մինչև Շէքսպիր, հասկացնում էր մեզ թէ ինչ է նա և մենք, թատրոն մտնելով ազէտ ու խաւար, դուրս էինք գալիս այնտեղից Շէքսպիրի հետ, Շէքսպիրով լցւած։

Եւ այս՝ ոչ միայն Թիֆլիսում։ Թիֆլիսի հայութիւնը, այնուամենայնիւ, դեռ զարգացած, «աշխարհ տեսած» հասարակութիւն էր։ Եկէք ու տեսէք, որ Ադամեանը յանդգնութիւն ունեցաւ իր «Համլէտը» տանելու այն ժամանակւայ մեր գաւառները, անպիտան ճանապարհներով աշխարհից ու լոյսից կտրւած այդ հեռաւոր, «որջային» անկիւնները, ուր թատրոնի գաղափարը դեռ նոր նոր էր ծագում և դեռ գտնւում էր նահապետական միամտութեան նախնական աստիճանների վրայ։

Այդպիսի անկիւններից մէկն էր Շուշի քաղաքը, ուր ես ապրում էի այդ միջոցին։ Ցիշողութեանս մէջ այսօր էլ սքանչելի ճաճանչներով է զարդարւած այն կարճ ժամանակամիջոցը, որ հետևեց ռուս-թիւրքական պատերազմին։ Մի երեք-չորս տարի միայն, երբ համայն հայութեան հետ իմ հայրենի քաղաքն էլ գարնանային հովերով էր տարւած։ Կեանք և խնդութիւն էր մտնում ժողովրդի գիտակցութեան մէջ և նոյն իսկ Ղարաբաղի լեռնային անհրապոյր կոշտութիւնն էլ հալւում էր արշաւող նոր կեանքի առջև, ազնւութիւն, յոյս ու աշխոյժ՝ կենսախնդութիւն էր դառնում ամբողջովին։

Մեզ մեր հեռու մենութեան մէջ չէր մոռանում հայութեան բարի ոգին։ Այցելութիւններ էինք ընդունում, որոնք մի մի դարագլուխ էին կազմում մեր գաւառական անգոյն կեանքի մէջ։ Եկան Մանդինեան ու Աղայեան, բերին իրենց հետ դպրոցական շարժում, ազգային գաղափար, գրականութեան սէր։ 1881-ի ամառը եկաւ Րաֆֆին՝ իր «Դաւիթ-բէկի» և «Խամսայի Մելիքութիւնների» հայրենիքն ուսումնասիրելու համար։ Իսկ հետևեալ տարւայ ամառը եկաւ Ադամեանը ա. Զաբէլի հետ, որ այսօր համեստ մի տեղ է բռնում հայ բեմական գործիչների մէջ։

Շարժումներով հարուստ այդ տարիներում Ադամեանի գալուստը մի արտակարգ շարժում առաջացրեց մեր գաւառական խեղճ կեանքի մէջ։ Երկու գիւթիչ ոյժ ունէր Ադամեանը.—բեմական արւեստ և հայոց լեզու։ Նրան գրկաբաց ընդունեցին նոյն իսկ այն հայ ազնւական շրջաններում, ուր վաղուց հանգել էր ազգային ոգին։ Համբարձում աղա Հախումեանի հին մեծ տան վերին յարկում յարմարեցրած էր մի թատրոնական աղքատիկ բեմ, որ, սակայն, մեծ բախտն ունեցաւ տեսնելու Ադամեանի «Համլէտը»։ Հին խարխուլ դահլիճում հաւաքւած բազմութեան մէջ տեղ էր գրաւել և ես, փայլուն համազգեստով պճնւած, բայց ամսական 20 մանէթ ստացող տելեգրաֆիստ։ Եւ այսօր էլ դեռ յիշողութեանս մէջ են այն գաւառական դէմքերը, որոնց վրայ Շէքսպիրեան հանճարի հրաւէրն էր դրոշմւել։ Ինչ սքանչելի օրեր էին։ Հասարակութեան մէջ խօսքն ու դատողութիւնը գեղարւեստի բարձր գաղափարներն էին, Շէքսպիրն էր, հայութիւնն էր. իսկ մի խեղճ ու կրթած հասարակութեան մէջ այսպիսի հրաշք գործած բեմական հանճարը դարձել էր ամբողջ քաղաքի սիրելին։ Չեմ կարող մոռանալ և այն երեկոյթը քաղաքային կլուբի դահլիճում, ուր Ադամեանը դուրս եկաւ արտասանելու Դամառ-Քաթիպայի «Ձեռքերս կապած», «Զարթիր, մանուկ», «Աղօթարանը բացւեցաւ» և այլ կտորներ նրա «Ազատ Երգերից»։ Մեծ գեղարւեստագէտը, որ ինքն էլ բանաստեղծ էր, իր ամբողջ հոգին էր դնում այդ արտասանութիւնների մէջ. իր մեղմանոյշ ձայնի եւէջներով տանջւող, աղօթող ու յուսացող թիւրքահայութիւնն էր ներկայացնում հիացքից քարացած հասարակութեան առաջ։ Մի քաղաք էր Շուշին, որ ամբողջովին պարսկա-թիւրքական երգի ու նւագի գերին էր։ Եւ ահա այդտեղ, ուր մեծ ու փոքր օտար արւեստի մէջ էին ոգևորութիւն և ստեղծագործական թափ որոնում, հայոց լեզուն գալիս էր իր գեղեցկութիւնները ցուցադրելու, նրանց մէջ ձուլելու հայ ժողովրդի վիշտն ու անձնւիրութիւնը։ Տեսնում ու շօշափում էին մարդիկ այդ գաղափարները, որոնք այլ ևս օդի մէջ չէին, այլ ևս երևակայութիւն ու ապագայ չէին։ Հայ ժողովուրդը ամենայն եռանդով իր նոր պատմութիւնը, իր ազատագրական պատմութիւնն էր կռում։ Եւ Ադամեանի գալուց յետոյ էր, որ Շուշուց մի քանի պատանիներ փախան Թիւրքաց Հայաստան գնալու համար։

Միայն Շուշին չէր Ադամեանը երջանկացնում իր այցելութեամբ։ Նա ճանապարհեց և այլ հայկական կենտ-

digitised by A.R.A.R.@

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Թիֆլիս, 18 մայիսի

ԱՆՀԵԹԵԹ ՄՐՑՈՒՄ

Վանի մեր թղթակցի նամակները նորութիւն չեն մեր խմբագրութեան համար։ Տարաբախտաբար, ճշմարիտ են այդ քննադատական ակնարկները, ճշմարիտ է, որ որոշ մարդիկ «վերաշինութեան» պատրւակի տակ ամիսներից ի վեր մղում են Վանում ու Վասպուրականի մի քանի վայրերում ինչ որ անհեթեթ մրցում երևակայական թշնամիների դէմ։ Ամիսներից ի վեր մենք անդադար ստանում էինք նամակներ ու փաստացի տեղեկութիւններ, և այդ վերաշինութեան լիազօրների և միլիցիապետ Եկարեանի և միլիցիական սանձարձակութիւնների մասին, որոնց դէմ ժողովուրդը աղաղակում էր բոլոր վայրերից։ Չէինք հրատարակում այդ նամակներն ու տեղեկութիւնները, աշխատելով կողմնակի ձևով ազդել այդ տխուր հակառակորդների վրայ. երբեմն նոյնիսկ ղրկում էինք մեզ ծանուցած փաստացի լուրերը «Վերաշինութեան» գործի պաշտպան թերթի խմբագրութեանը, յուսալով որ նա կը նպաստէ Վանում ստեղծւած կօշմարի վերացման և որոշ չափով կը սանձահարէ իր արքանեակներին։

Ոչինչ, սակայն, չէր օգնում։ Եկարեանները և ինտրիգի ու ապիկարութեան ուրիշ հերոսները շարունակում էին իրենց պառակտիչ գործունէութիւնը Վասպուրականում և ժողովուրդը շարունակում էր տանջւել ու բողոքել հայ միլիցիականների մտրակի տակ։

Մրցման տենդով համակւած՝ այդ պարոնները միևնոյն ժամանակ հալածանք էին սկսել մի ամբողջ կազմակերպութեան դէմ, որ 25 տարուց ի վեր ապրել ու տանջւել է Վասպուրականի ժողովրդի հետ, իր ձեռքում պահելով նրա ճակատագրի ղեկը՝ թէ խաղաղ օրերում և թէ երկարատև ու ազատարար կռիւների ընթացքում... Եւ ահա պատահական մարդիկ, օգտւելով վայրկենական հովերից, անստոյգ ու երերուն կացութիւնից, խիզախում են հեռացնել ասպարէզից այդ կազմակերպութեան մարդկանց՝ մեն-մենակ իրենց խմբակը գործի գլուխ կանգնեցնելու համար։ Այդպէս չէր վարւել, սակայն, ինքը վերոյիշեալ կազմակերպութիւնը։ Ազգային ամենաբուռն աշխատանքի ու պայքարի օրերում—երբեմն էր այդ—նա լայն տեղ էր տւել հակառակորդներին՝ գործունէութեան այլ և այլ ճիւղերում։ Նա չունի այն աղէտաւոր մրցման տենդը, կողմնակից է բոլոր շիտակ, հայրենասէր ուժերի գործակցութեան, բայց նա անողոք հետևողականութեամբ պիտի մերկացնէ ու հալածէ ինտրիգի ու պառակտումի ասպետներին, որոնք կուզեն տարածել ամենուրեք իրենց ապիկար ու թունաւորող հովանաւորութիւնը։ Այդ երբեք չի աջողւի նրանց։

Ապիկարութիւնը մասամբ արդէն զինաթափ եղաւ, նրա գլխաւոր հերոսներից մէկը, Եկարեան, արձակւեց իր նուրբ ու պատասխանատու պաշտօնից, ուր միայն ցաւալի վրիպումներ է գործել, վերաշինելու տեղ՝ քանդել ու գրգռել է։

Այժմ նրա տեղ նշանակւած է մի ուրիշ անձ։ Թող նշանակեն ում որ կուզեն, բայց միայն, ի սէր մեր նահատակ ժողովրդի, թող գործիչները գործով զբաղւին և թող վերանայ հրապարակից այն նողկալի մրցումը, որ գործի մէջ մտցնում է միայն երկպառակութիւն ու քայքայում։

Մեր կարծիքով ազգայ զեմստւոյական տնտեսութեան յաջողութիւնը կախւած է գլխաւորապէս զեմստւոյական գործի համար պատրաստ ուժերի թւից, նիւթական միջոցներից և վտարւած և զրկւած տարրի բացակայութիւնից։ Որքան շատ պատրաստւած մարդիկ ունենայ զեմստւօն, այնքան աւելի լաւ կը բաւարարւեն նրա պէտքերը։ Որքան քիչ լինեն իրաւունքից զրկւածները և վտարւածները, այնքան սերտ և բեղմնաւոր կը լինի աշխատանքը, որովհետև ապրելու եռանդ չի սպառւի վիրաւորանքից ծագող շփումների վերացման համար։

Այնուհետև ոչ մի հիմք չկայ պնդելու, որ առևտրա-արդիւնաբերողները չհաշգրգռւած չեն զեմստւոյական տնտեսութեան մէջ, Զեմստւոյական բարեկեցութիւնը (լաւ ճանապարհներ, դպրոցներ, հիւանդանոցներ, շուկաների կազմակերպում, տնավաճառանոցներ և այլն) նոյնքան կարևոր է առևտրա-արդիւնաբերողների, որքան և կալւածատէրերի համար։

Բացի դրանից, այդ դասակարգը իրեն իսկ սեփական շահերի համար պիտի աջակցի ամբողջ ազգաբնակութեան, սրա հետ էլ նաև հողագործների բարեկեցութեան բարձրացմանը, որովհետև որքան բարձր է այդ բարեկեցութիւնը, կուլտուրայի մակերևոյթը, այնքան բարձր են նրա պահանջները, վճարողական ընդունակութիւնը, այնքան կայուն է առևտրի և արդիւնաբերութեան դրութիւնը, այնքան աւելի ապահովւած է նրանց զարգացումը։ Համաձայն 1890 թւի կանոնադրութեան (յօդ. 2, II) զեմստւօները պէտք է հոգ տանեն առևտրի և արդիւնաբերութեան զարգացման մասին, որի մէջ շահագրգռւած է ինքը զեմստւօն անմիջապէս հենց թէկուզ իր եկամուտները աճեցնելու համար։ Նոյնպէս զեմստւոյի վրայ պարտականութիւն է դրւում հրատարակել պարտադիր որոշումներ զանազան հարցերի վերաբերմամբ, որ կապ ունեն առևտրի հետ (տնավաճառների, շուկաների, նաւահանգիստների մասին և այլն)։

Մենք կարծում ենք, որ զեմստւոյի գործունէութիւնը այս բոլոր ասպարէզներում կարող է բեղմնաւոր լինել միայն առևտրականների և արդիւնաբերողների մասնակցութեան դէպքում, քանի որ նրանք միւսներից աւելի են իրազեկ առևտրի և արդիւնաբերութեան գործերում։

Փորձութեան շրջաններում, ինչպէս այսօր, թէ կառավարութեան և թէ հասարակութեան կողմից զեմստւօներին առաջադրւում են պահանջներ՝ թիկունքի կազմակերպման, բանակի և ազգաբնակութեան պարենաւորման վերաբերմամբ։ Այս բոլոր պահանջներին բաւարարութիւն տալ զեմստւօն կարող է միայն առևտրա-արդիւնաբերական դասակարգի մասնակցութեան դէպքում. սրա համար այդ բոլոր պահանջների իրագործումը պիտի լինի ոչ թէ կոնտրիբուցիա, այլ պարտականութիւն, որ բղխում է իր մասնակցութիւնից զեմստւոյական գործի մէջ։

Ինչ վերաբերում է առևտրա-արդիւնաբերական դասակարգի մասնակցութեան «անցանկալիութեան», իբր «փռասարեր» կազմի պատճառով, մենք չենք կարող չյայտնել, որ այդ կարծիքը խիստ հակասում է փաստական տւեալներին։ Բացի զանազան առևտրական հիմնարկութիւններից, Անդրկովկասի նահանգներում 1912 թւի վիճակագրական տւեալներով կային հետևեալ թւով արհեստանոցներ և գործարաններ։

Բագւի նահանգում	2,198
Բագւի քաղաքապետութ. մէջ	462
Բաթումի շրջանում	430
Դաղստանի «	50
Կարսի «	958
Քութայիսի նահանգ.	757
Գանձակի «	1,508
Թիֆլիսի «	988
Սև-ծովեան «	269
Երևանի «	3,306
Զաքաթալի շրջան	32
Սուխումի շրջ.	440

Անդրկովկասի արդիւնաբերական ձեռնարկութիւնների մեծամասնութիւնը ալիւրաղացներ են, աղիւսի, ձիթհանի, բրինձ և բամբակ մաքրող արհեստանոցներ, ինչպէս և սապոնի, պանրի, կաշւի արհեստանոցներ, սղոցարաններ, արբեցումի գործարաններ և այլն։ Օղիի գործարանները առաջ էլ շատ չէին, իսկ այժմեան արգելքի պատճառներով աւելի քիչ են։

Առաջարկելով ընտրողական իրաւունք տալ առևտրա-արդիւնաբերական տարրին, մենք միևնոյն ժամանակ դէմ ենք ոգիից խմիչքներ արտադրողների և վաճառողների մասնակցութեանը։

(Վերջը միւս անգամ)

„ՀՈՐԻԶՈՆԻ" ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐԻՑ

Սարիղամիշ, 10 մայիսի

Երզրումից շարունակում է գալ գաղթականական հոսանքը։ Ապրիլի սկզբից մինչև օրս եկել է չորս խումբ, գլխաւորապէս կին ու երեխայ. այս չորս խմբերը բացառապէս Դերջանցիներ են և մեծ թւով պատմական Բագրևանդ գիւղացիներ։

Տեղիս ազատ բնակարաններն ամբողջովին վերցւած են զինւորական պէտքերի համար, գաղթականութեան համար ապաստանելու մի անկիւն չկայ։ Վերջին հասած երեք խմբերը Բ. ընկ. տեղիս ճիւղը բաժանեց բնակչութեան մէջ և մի մասն էլ ստիպւած էին վարչութեան անդամներն իրենց տներում տեղաւորել։ Լսում ենք, որ Բ. ընկ. խորհուրդը որոշել է բաւարարել տեղիս ճիւղի դիմումը՝ փոխանակ ապաստարան կառուցելու, ուղարկել վրաններ գաղթականների համար, և հիւանդանոցի խնդիրն էլ վճռւած է մի փելդշեր ուղարկելով։ Ապաստարանի խնդիրը մնում է անկախ, այն ինչ Սարիղամիշում անհրաժեշտ է ունենալ յատուկ ապաստարան և նախագիծը վաղուց ներկայացւած է Բ. ընկ. խորհրդին նախահաշւով հանդերձ։ Ցանկալի էր, որ խորհուրդը վերաքննէր այդ խնդիրը և հաստատէր շէնքի նախահաշիւը, որը մեծ գումարի չի հասնում (5,000 ռ.)։

Եթէ Հ. Բ. ընկ. խորհուրդը միջնորդէ Բաղ. Միութեան լիազօրի առաջ տեղումս բաց անելու գաղթական կանանց և երեխայոց համար յատուկ բաժանմունք, այն դէպքում թերևս մի փելդշերը մասամբ կարողանայ բաւարարել, որովհետև շրջանի գիւղերում տեղաւորւած գաղթականութիւնը նոյնպէս զուրկ է բժշկական օգնութիւնից. այլ կերպ, մի փելդշեր ունենալով գրութիւնը ոչնչով չի փոխւի։

Sk-Sahas

—

Աշտարակ, 11 մայիսի

Մարտի 9-ին Մոսկւայի Հայ կոմիտէի առաջին խմբի տեղիս լիազօր բժ. օր. Ե. Գ. Ոսկանեանը փելդշեր Նիկողոսի և Ա. Բախտյեանի հետ մեկնել էր Տաճկաստան, որտեղ հասնելով և մայիսի 7-ին վերադարձաւ. բերել է հարիւր երկու որբ երեխաներ։ Դրանց մէջ կային քիւրդի երեխաներ ևս։ Էջմիածնում 11 հոգին գտնում են իրենց ծնողներին, իսկ մնացած 83 հոգին բերւած են տեղս. նրանց տեղաւորել են նոր բացւած որբանոցներում։ Ճանապարհին երեխաների կէս մասը հիւանդացած է եղել դիզենտերիայով և ուրիշ հիւանդութիւններով, բայց շնորհիւ բժ. օր. Ոսկանեանի ջանքերին, բոլորն էլ առողջացած տեղ հասան։ Երեխաներից մէկը Սասունցի է։

Ս. Փոլոյեան

—

Մեսուն (Դիադինի շրջ.), 10 մայիսի

Ահա մի ամիս ու կէսից աւելի է, ինչ փախստականների ներգաղթը բակլւում է Իգդիրի և Մասունի վրայով դէպի երկիր վերադարձողների մեծ մասը ալաշկերտցիներ, բուլանըխցիներ և մանազկերտցիներ են։

Նրանք գալիս են ու անցնում մեծ խմբերով, ոմանք շալակած իրենց պայուսակներ, մէջը լիքը հին պատառոտած շորերով ու մի քիչ հացի փողրանքներով, որ ստանում են Իգդիրի «Եղբայրական Օգնութեան» մասնաճիւղից։ Բացի Մասունի Մասկ. Հայկ. Կոմիտէի 3-դ բժ. սանիտ. խմբի Մասունի կայանից՝ ուրիշ ոչ մի տեղ բժշկական օգնութիւն չկայ։ Խեղճերը ընկնելով հեղեղների ու կարկուտի տակ, որ համարեա թէ ամեն օր տեղում են և գիշերելով խոնաւ ու ճահճոտ մարգագետիններում, շատ հիւանդանում են և այլևս անկարող լինում շարունակել իրենց ճանապարհը։

Պէտք է գոնէ մի քանի փելդշերական կայաններ բանալ զանազան կէտերում, օրինակ՝ Դութաղում, Ուչքիլիսէում, Ղարաքիլիսէում և Բուլանըխում, Վերոյիշեալ կէտերում, բացի Ղարաքիլիսէից, Համառուսական Քաղաքների Միութիւնը ունի հաստատած իր սննդատու կայանները, որոնք կերակրում են անցնող գաղթականութեանը. լաւ կը լինէր հենց միևնոյն կէտերումն էլ բանալ փելդշերական կայանները... Միայն Մասունն էր, որ զուրկ էր սննդատու կայանից և այսօր այստեղ ևս շինութիւն վարձւեց սննդատու կայանի համար կրկին Համառուսական Քաղաքների Միութեան կողմից. երևի այս քանի օրս կը սկսեն տաք կերակուրներ պատրաստել։

Ինչ վերաբերում է Իգդիրին և Ղարաքիլիսէին, այս երկու կէտերում էլ գործում է Եղբայրական Օգնութիւնը ալիւր բաժանելով անցնող գաղթականութեանը։ Ցանկալի կը լինէր, որ Համառուսական Քաղ. Միութիւնը երկու կէտերում էլ սննդատու յաններ բանար։

Վ. Ցովակիմեան

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

Մտադրութիւն կայ հայկական համագումարը գումարել սեպտեմբերին Էջմիածնում կամ Երևանում։ Կենտրոնական մարմինը կը գտնւի Թիֆլիսում։

—

«Нов. Время»-ն Պետրոգրադի հայկական համագումարին նւիրել է մի շատ չոր խմբագրական, որ վերջանում է հետևեալ տողերով.

«Պետրոգրադի հայկական համագումարի երեկւայ վճռաբանութիւնները ցոյց տւին, որ հայ ժողովուրդն արժանի է մեր համակրութեանը ոչ միայն իր կրած տառապանքների համար, այլ և այն զգացումների հետևանքով, որ նա արտայայտում է Հայաստանի ազատագրութեան համար կռւող ռուս զօրքերի հանդէպ։ Մենք ողջունում ենք հաւատակից ժողովրդի ներկայացուցիչներին և բարեմաղթում ենք նրանց իրենց աշխատանքների աջող, արդիւնաւէտ վախճան,—աշխատանքներ, որոնք սկսւած են ծանր պայմաններում և առաջ են տարւում մեծ արժանապատւութեան զգացմամբ»։

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(ՊԵՏ. ՀԵՌ. ԳՈՐԾ.)

ԳԵՐ. ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐԻ ՇՏԱԲԻՑ

15 մայիսի

Արեւմտեան ճակատ.— Ռիգայից դէպի արևելք, Կուրտենհոֆի շրջանում, թշնամու արտիլերիան մի քանի անգամ ռմբակոծում էր երկաթուղու գիծը։ Մեր օդաչուների տորմիղը ռմբակոծեց թշնամու ելեկտրական կայարանը Կաժա աւանում, Նարոչ լճի հիւսիս-արևմտեան կողմը։

Կովկասեան ճակատ.— Կռիւը Ռևանդուզի մօտ շարունակւում է։ Մեր պաշարակիր սայլերի վրայ յարձակւում գործելու փորձ անող քիւրդերը մեր զօրքերի աջող գործողութիւններով ցրւեցին։ 44 հոգուց բաղկացած կազակների մի խումբ թագուն մօտեցաւ քիւրդական պահակատեղին Զոզա գիւղի մօտ և վրայ տալով, ոչնչացրեց մօտ 150 քիւրդ մոլլայի գլխաւորութեամբ, որից յետոյ վերադարձաւ իր զրամասը, կորցնելով 2 սպանւած և 1 հոգի անհետ կորած։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՌԱԶՄԱԲԵՄ

ՓԱՐԻԶ, 15 մայիսի.—Պաշտօնապէս հաղորդւում է. Վերդենի վերջին կռիւների ժամանակ վերցւած գերիների հարցաքննութիւնից պարզւեց, որ մայիսի 9-ի մեր յարձակողական գործողութիւնները առաջն առան գերմանացիների ծրագրած գրոհի և ստիպեցին թշնամուն ժամանակից առաջ հրապարակ հանել իր ուժերի մի մասը։

ՓԱՐԻԶ, 16 մայիսի.— Ցերեկւայ պաշտօնական հաղորդագրութիւն։ Ռուայից հարաւ մեր արտիլերիան քանդեց Բերենի շրջանի գերմանական առաջին շարքի ամրութիւնները։ Մաասի ձախ ափին գիշերը հրաձգութիւն էր տեղի ունենում։ Երեկ, երեկոյեան ժամը 7-ին գերմանացիները գրոհ տւին Կորբօ անտառից, որ քանդւեց կրակէ պատնէշով և հրացանաձգութեամբ։ Երկրորդ գրոհը նոյն շրջանում դարձեալ վերջացաւ թշնամու անաջողութեամբ։ Մաասի աջ ափին գիշերը խաղաղ անցաւ, բացի Վօ բերդի շրջանից, ուր մեր և թշնամու արտիլերիան մեծ գործունէութիւն ցոյց տւին։ Լոտարինգիայում գերմանական մի ուժեղ հետախոյզ զօրամաս ցրւեց մեր Պատրուայի շրջանում։

Երեկւայ ընթացքում 15 օդային կռիւներ տեղի ունեցան։ Գերմանական երկու ապարատ ջախջախւեցին, դրանցից մէկը բոցավառւելով ընկաւ Արգոննեան անտառի մէջ, միւսը Սերփոնեան շրջանում, Բերրի-օ-Բակից հիւսիս։ Մեր մի օդաչուն յարձակում կրեց մի «Ֆոկկերի» կողմից, որ աւելի քան 1000 փամփուշտ արձակեց։ Չնայած, որ մեր ապարատը շատ տեղերից ծակւեց, օդաչուն կարողացաւ վերադառնալ մեր զօրագիծը։ Նրա հակառակորդը յանկարծակի յարձակման ենթարկւեց և ջախջախւեց Բուրգոնիէի մօտ, Ռէյմսից դէպի արևմուտք։

...ռոններ— Դոնձակ, Ալէքսանդրապոլ, Ախալցխա, Բաթում, Բագու։ Եւ ամեն տեղ հայ ժողովուրդը ճանաչում և հասկանում էր Շեքսպիրին։ Հայ դերասանական խումբն էլ դաստիարակւում էր Ադամեանի դպրոցում և շեքսպիրագիտութիւնը նրա անդամների միջոցով աւելի ու աւելի ծաւալւում էր հայ համայնքի աւելի խուլ անկիւններում անգամ։

Այս արտիստական ճամբորդութիւնները Ադամեանը կատարում էր ամառ ժամանակ։ Իսկ ձմեռային սեզոնները նա մնում էր Թիֆլիսում։ Շեքսպիրից նա սկսեց ներկայացնել և «Օթէլլօ», «Արքայ Լիր», բայց ոչ այնպիսի փայլով ինչպէս «Համլէտը»։ Նրան տւած էր միայն Դանեմարքացի արքայորդու մեծ ողբերգութիւնը և այստեղ, այս առանձնակի աշխարհում, Ադամեանը բարձրացաւ մինչև համաշխարհային աստղի աստիճանը։

Համլէտի ըմբռնման և արտայայտութեան մէջ հայ արւեստագէտը ցոյց տւեց մի հզօր ինքնուրոյնութիւն, որ հիացմունք էր պատճառում և օտար հանդիսատեսներին։ Եւ յենւելով իր այս մեծ կարողութեան վրայ, Ադամեանը 1884-ից սկսեց ճանապարհորդել Ռուսաստանի վաճառաշահ քաղաքները։ Դա յաջողութիւններից և յաղթանակներից հիւսւած մի ճանապարհորդութիւն էր։ Ռուսական արւեստն էլ գլուխ իջեցրեց նրա առջև։

Ադամեանը եղաւ Մոսկւայում էլ, Պետրոգրադում էլ, դուրս եկաւ շատ պիէսների մէջ, բայց անմահ, գերող մնաց միշտ իբրև Համլէտ։ Մայրաքաղաքի թատերասէր հասարակութիւնը հրճւում էր, նշանաւոր արւեստագէտ քննադատները Ադամեանին համեմատում էին աշխարհահռչակ դերասանների հետ։ Ադամեանից քիչ առաջ մայրաքաղաքում եղել էին հռչակաւոր Ռոսսին, Սալվինին։ Եւ հայ դերասանը այդ մեծ վարպետներից յետոյ էր, որ արժանանում էր ամենաբարձր գնահատութիւնների։

Բայց այս փառաւոր յաղթանակների նկարագրութիւնները պատկանում են Ադամեանի կենսագրին*)։ Ես միայն մի քանի փաստեր կը բերեմ ցոյց տալու համար թէ ինչ եղաւ Շեքսպիրը հայերի մօտ։ Նա բարերար էր, բարձրացնում էր հային, դնում էր նրան սիրոյ և յարգանքի արժանի ազգերի շարքում։

1884 թ. փետր. 12-ին Ադամեանը Մոսկւայում խաղում է «Համլէտ» հայերէն լեզւով։ «Այդ օր ի մէջ այլոց հանդիսատես էին Մոսկւայի գրեթէ բոլոր դերասաններն ու դերասանուհիները։ Հանդիսականք կը համակւին խանդավառ զմայլմամբ, այնպէս որ երկրորդ արարուածէն յետոյ կը մատուցանեն շքեղակերտ ոսկի ծխատուփ մը, իսկ երրորդ վարագոյրէն յետոյ սեղանի թանկագին ամբողջ սպաս՝ համակ արծաթեայ և ոսկեզօծ, և բաց աստի հայ ուսանողաց կողմէ դափնեայ պսակ մը, զոր պ. Ադամեան կը տանի բոլորովին տերևաթափ, որովհետև հանդիսատես ռուս դերասանք և դերասանուհիք՝ իւրաքանչիւրն մի մի փունջ կը խլէ պսակէն, իբր յիշատակ նշանաւոր հայ արւեստագէտին»**)։

Մայրաքաղաքներից Ադամեանն անցաւ գաւառական կենտրոնները—Կիև, Խարկով, Քիշնև, Աստրախան։ Ամեն տեղ միևնոյն յաջողութիւնը։ Վերջաբանը տալիս էր Օդեսսա քաղաքը, խանդավառ ընդունելութիւն ցոյց տալով հայ արւեստագէտին։ Մի երկար և ոգևորական յօդւածից, որ տպւեց Օդեսսայի «Новороссійскій Телеграфъ» լրագրի մէջ 1887-ի նոյեմբերի 22-ին, բերում ենք հետևեալ նշանակալից կտորը.

«Հայ լեզու և Շեքսպիր—իսկ այս պարագան ապաքէն զարմանօք և ապշութեամբ կլնու ամեն արւեստասէր։

«Օթէլլօ—հայ լեզուաւ...

«...Ռուս հասարակութիւնը, սահմանափակ յարաբերութիւն ունենալով հայ ժողովրդեան հետ, բնաւ պատեհութիւն ունեցած չէ ծանօթանալու նրա գեղեցկագիտական հակման, այլ ծանօթացած է միայն նրա կոկորդային արտասանութեան և այս պատճառաւ, ակամայ, կասկածանօք կդիմէր հայ դերասանին տաղանդութեանը։ Սակայն բոլորովին անհիմն է իր այդ կասկած։ Նախ որովհետև պ. Ադամեան կատարելագոյն դերասան մ'է, և երկրորդ՝ այն լեզուն, որով կը խաղայ նա, թէև հայերէն է, բայց ոչ երբեք կոկորդային, այլ քաղցրահնչակ, հեշտալուր և թաւական այլափոփոխ լեզու մ'է և կարծես անգլիական ու իտալական լեզուներու խառնուրդ մը եղած լինի։ Այնպէս որ իտալերէնի և հայերէնի անտեղեակ մարդու մը համար միևնոյն է լսել «Օթէլլօն» հայերէն կամ իտալերէն... Ոմանք նախամեծար կը համարեն լսել Ադամեանը՝ երբ կը խաղայ ֆրանսերէն, որ քիչ շատ հասկանալի լեզու մ'է ամեն մարդու... Անհիմն նախապատւութիւն մ'է այս։ Մեր անկեղծ խորհուրդը սա է որ պ. Ադամեան խաղայ միայն հայերէն, իր մայրենի լեզուաւ»***)։

Ահա ինչ յաղթանակ էր նւաճում խոշոր գեղարւեստական տաղանդը հայոց լեզւի, մի մոռացւած, նոյն իսկ արհամարհւած ժողովրդի լեզւի համար Շեքսպիրի միջոցով։

«Պ. Ադամեան—գրում էր Պետրոգրադի «Искусство»-ն,—Պ. Ադամեան գիտցաւ յաղթական դուրս ելնել բոլոր դժւարութեանց մէջէն։ Առանց ընդօրինակելու, առանց նմանելու Համլէտի հռչակաւոր կերպարանաւորողներին, նա ստեղծած է, թերևս փոքր ինչ ինքնագիտ և լիովին արւեստագիտական տիպ մը, ամենամանրամասն կերպիւ ուսումնասիրւած, հրաշալի նրբութեամբ կոկւած տիպ։ Ներկայացման այդ ինքնագիտ սեփականութիւնը կը կայանայ յայնմ, որ Ադամեան Համլէտի խօսքերու և գործողութեան մէջ ներմուծած է շատ աւելի կիրք և կորով քան Ռոսսի և աշխարհահռչակն Սալվինի։ Այս յատկութեան շնորհիւ Շեքսպիրի հերոս Ադամեան աւելի փառաւոր և վեհ կերպարանք ստացած կերևի յաչս հանդիսատես հասարակութեան, որ արդէն համակւած էր գերազանց յափշտակութեամբ և անհուն սիրով... Առաջին անգամն է որ այսօրինակ բան մը կը տեսնենք ռուսական թատրոնին վրայ։ Վատ չէր լինի եթէ մեր «արքունի» դերասանները հետևէին և բան սովորէին իրենց հայազգի արւեստակցեն, որ անտարակոյս, թէև չունի վկայագիր, այլ սակայն ունի արւեստագիտական նուրբ ճաշակ և դերասանական կորովի տաղանդ»****)։

Շատ ճիշտ էր ռուս քննադատի այն եզրակացութիւնը մանաւանդ թէ Ադամեանը ինքնուրոյն մի տաղանդ էր, որ զարմանալի մանրակրկիտ ուսումնասիրութիւնների միջոցով է դասւել Սալվինիի և միւս աշխարհահռչակ դերասանների դասակից Շեքսպիրեան արւեստի բարձր տաճարում։ Այդ ուսումնասիրութեան արդիւնք էր նրա ինքնուրոյն աշխատութիւնը—«Շեքսպիր և իր «Համլէթ» ողբերգութեան պիեսն ու քննադատութիւնները», որ տպագրեց Թիֆլիսում 1887 թւին։

Այս աշխատութիւնը ամենից առաջ ապացոյց է այն հանգամանքի, որ Ադամեանը գեղեցիկ դաստիարակւած, զարգացած մի գեղարւեստագէտ էր։ Եւ նրա այս աշխատութիւնը մնում է եզակի մեր գրականութեան մէջ, իբրև միակ ինքնուրոյն մի արժէք, որ հայութիւնը մտցնում էր Շեքսպիրեան գանձարանի մէջ։

Ռուսաստանի յաղթանակներից յետոյ Ադամեանը պատրաստւում էր Եւրոպայի առջև հանել իր հայացրած Շեքսպիրը, բայց անողոք մահը վերջ դրեց նրա երիտասարդ և բեղուն կարիերին։

Այս ծանր կորուստը մենք կրեցինք 1891 թ. յունիսի 2-ին։

Լէօ

*) Զարմանալի զուգադիպութեամբ Շեքսպիրի յոբելեանի հետ գալիս է և Ադամեանի մահւան 25-ամեակը, որ լրանում է առաջիկայ յունիսի 2-ին։ Տեսնենք ինչպէս պիտի հայ իրականութիւնը յիշատակէ իր մեծ արւեստագէտին ու տարեդարձին։ Ադամեանը դեռ չունի իր կենսագրութիւնը...

**) Գ. Տնտեսեան. «Տասնհինգամեայ բեմական գործունէութիւն Պ. Հ. Ադամեանի», Կ. Պոլիս, 1888, եր 41.

***) Անդ, եր. 14—16.

****) Անդ, եր. 51—52.

digitised by A.R.A.R.@

...ստափ ձախ ափին ջախջախեցին իտալական երկու աէրօպլաններ, որոնցից մէկը ընկաւ Աւուկուրից հիւսիս և երկրորդը՝ Ձորժի մօտ։

ԲԱԼԿԱՆՆԵՐՈՒՄ

ՍՈԼՈՒՆ, 15 մայիսի.—Սահմանագլխում սովորական թնդանօթաձգութիւն է, առանձնապէս ուժեղ Վարդարի ձախ ափին։

Յունական սահմանից ստացուած տեղեկութիւնների համաձայն, Ռուպէլ բերդը գրաւուած է բուլղարների կողմից Աթէնքից եկած հրամանով պարպուած է յոյն զօրքերից։

Հաղորդւում է, որ բուլղարական խոշոր ուժեր են շարժւում Կսանթի-Օկչիլար ուղղութեամբ։

Կամուրջ չինող զօրքերը պատրաստ կանգնած են Նեստոսի ձախ ափին, Կաւալայի շրջանն անցնելու համար։

Բուլղար պահակազօրքի կողմից Ռուպէլի և Դրագոտեցայի գրաւումից յետոյ գերմանական ուժերի մի գումարտակ գրաւեց Դեմիրհիսարի նեղուցի կամուրջը։

ԱԹԷՆՔ, 16 մայիսի.—Կառավարութիւնը բողոքեց բուլղարների կողմից Ռուպէլի գրաւման դէմ։ Այդ գրաւումը, որ հաստատուած է գերման ու յոյն պաշտօնական միջև ստորագրուած պայմանագրով, հասարակութեան և մամուլի մէջ զարմանք է առաջացրել։

Յունական Ռուպէլի, Կանկորայի և Դրագոտինի ամրութիւնների բուլղարների կողմից անակնկալ գրաւման և այդ բերդերի յոյն պարեզոնի հեռանալու պատճառով, քանի որ բուլղարները թւով աւելի էին, դէպքի վայրը մեկնեց գնդ. Մոսկոպուլոսը։ Բացի այդ, երեկ երկարատև խորհրդակցութիւններ տեղի ունեցան այդ հարցի մասին՝ մինիստրների և գլխաւոր շտաբի ներկայացուցիչների միջև։

ՍՈԼՈՒՆ, 15 մայիսի.—Բուլղարների կողմից յունական Ռուպէլի, Դրագոտին և Դեմիրհիսար բերդերի գրաւման առթիւ բազմամարդ միտինգ տեղի ունեցաւ։ Մասնակցում էին աւելի քան 10,000 հոգի։ Հետևեալ որոշումն է կայացուած. «Բոլոր մակեդոնացիները, որոնք միացած են իրենց տերրիտորիան պաշտպանելու համար, բողոքում են բուլղարների կողմից իրենց հողի անձեռնմխելիութեան խախտման դէմ և խնդրում են կառավարութեան միջոցներ ձեռք առնել, յայտարարելով, որ հարկ եղած դէպքում պատրաստ են իրենց արիւնը թափել հայրենի հողի պաշտպանութեան համար»։ Ցետոյ ցուցարարները ամբողջ բազմութիւնը գնաց Ս. Սոֆիա եկեղեցու հրապարակը, առաջնորդութեամբ ու ընկերակցութեամբ յոյն և սերբ ժանդարմների և ֆրանսիական զրահակիրների, յունական և դաշնակից երկիրների դրօշներ կրելով։ Բազմութեան մէջ աղաղակներ էին հնչում. «Կեցցեն դաշնակիցները, Ֆրանսիան ու պատերազմը», «անկցին բուլղարները, Դունարիսն ու պայմանագիրը»։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

ՈՒՐՄԻԱ, 14 մայիսի.—Այսօր Ուրմիայի բրիտանեանները տօնում են ռուս զօրքերի կողմից ազատագրման տարեդարձը։ Տները դրօշազարդուած են, գոհաբանական աղօթքներ են կատարւում, հանդէսներ են սարքւում։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՀՌՈՄ, 15 մայիսի.—Հաղորդագրութիւն գլխ. շտաբի։ Լագարինոյի ձորում թշնամին ձեռնարկում է յամառ գրոհներ, որոնց արդիւնքը մնում է զրոյական, կորուստներ կրելով, և չի յաջողւում ընկճել մեր քաջերի զօրքերի դիմադրութիւնը։ Մայիսի 13 և 14-ի գիշերը Ռիօ-Կամերոնից հարաւ—մեր գծերի վրայ եղած ուժեղ գրոհը։ Մայիսի 14-ի գիշերով և առաւօտեան հակառակորդը 3 գրոհ տուեց Բուսէի ուղղութեան վրայ, որոնք նոյնպէս յետ մղուեցին։ Մենք յետ վանեցինք Պոզինոյի լեռնային հեղեղատի մօտ մեր դիրքերի վրայ կատարուած երկու գրոհները։ Ասիագո շրջանում մայիսի 14-ի ընթացքում թշնամին շարունակեց յամառօրէն յարձակել Ասսայի ձորի արևելեան մասում, նոյնպէս Կազարելեան մասում, Մամպրո ձորում. Սուգանո ձորում յետ մղեց հակառակորդի տկար գրոհը Սալրինոյի աւազանում։ Մեր աջակողմեան զօրամասերի վերցրած գերիների թիւը, մայիսի 15-ի կռւում, հասնում է 157-ի, Ցարձակող անդամական 8 վաշտեր փախուստի մատնեցին՝ կռուի դաշտում թողնելով 300 հրացանից աւելի, որոնք բոլորովին փչացած չէին, և մի գնդացիր, որն անմիջապէս դարձրինք թշնամու դէմ։

ԾՈՎԻ ՎՐԱՅ

ՍՏՈԿՀՈԼՄ, 15 մայիսի.—Երեկ երեկոյ այստեղ լսելի էր ծովի կողմից ուժեղ ռմբակոծութիւն։ Օկսելեզունդեում պատուհանի ապակիները շարժւում էին։ Զրոյցների համաձայն, մի քանի գերմանական նաւեր, որոնք առաջնորդում էին գերմանական մի քանի հանքատար նաւի, ընդհարման մտան մի սուզանաւի հետ։ Ասում են, որ Հէֆրինգէի և Լանդսօրտի միջև կռիւ է պատահել։

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ

(ՊԵՏ. ՀԵՌ. ԳՈՐԾ.)

Պետրոգրադ, 16 մայիսի.—Նիստը բացւում է ժամը 2-ին 15 րոպէին։ Նախագահում է Ռոդզեանկօն։

Ռոդզեանկօի ճառը.—Այս տարի ապրիլի 27-ին լրացաւ Պետ. Դումայի գոյութեան տասնամեակը։ Այդ օրը զուգադիպեց մեր պարապմունքների ընդհատմանը։ Պարտքս եմ համարում մի քանի խօսք ասելու այս առթիւ այսօր, երբ, վերսկսելով մեր աշխատանքները, մենք թեակոխում ենք Ռուսաստանում ներկայումս ողջ[?] Թագաւորող Թագաւոր Կայսր Նիկոլայ II-ի իմաստուն կամքով սահմանադրական հիմունքների վրայ գոյութիւն ունեցող ներկայացուցչական կազմի գոյութեան տասնմէկերորդ տարին։ (Մարկով 2-րդ. «Դուք սխալւում էք, սահմանադրութիւն չկայ». ձայն ձախակողմից. «Սահմանադրութիւն չկայ»)։ Մի պետական հաստատութեան համար 10 տարին աննշան կարճ ժամանակ է, որ նրա գործունէութեան հետևանքները չեն կարող բաւարար անաչառօրէն գնահատուել ժամանակակիցների կողմից, մանաւանդ այդ չենք կարող անել մենք ինքներս։ Ուստի իմ նպատակս չէ տալ Դումայի անցեալ տասնամեայ գործունէութեան գնահատութիւնը, այլ անհրաժեշտ եմ համարում մատնանշել մեր ժամանակի հաստատութեան կեանքի այն գծերը, որոնք նկատելի հետքեր են թողել հասարակական տրամադրութիւնների մէջ։

Ցիշելով 1906 թ. փետրուարի 20-ին հրատարակուած կանոնադրութիւնները հոկտեմբերի 17-ի մեծ մանիֆեստի վրայ հիմնուած նոր օրէնսդրական հաստատութիւնների մասին, Ռոդզեանկօն շարունակեց.

Դուման իր ուժերի և հասկացողութեան չափով ձգտում էր և ձգտում է կատարել իր պարտքը երկրի հանդէպ, և մենք հաստատ հաւատում ենք, որ ապագայ պատմագիրը Ռուսաստանի տնտեսական և ֆինանսական դրութեան բարելաւումը և պետութեան զինական հզօրութեան զարգացումը անմիջական հետևանք կը համարի պետական նոր կազմի (ձայներ. «ճիշտ է», «բրաւօ», ծափեր կենտրոնում և ձախակողմը, մասամբ աջակողմը)։ Դումայի 10 տարուայ աշխատանքների ընթացքում նրա ձեռներէցութիւնները պետական ներքին կեանքի կանոնաւորման գործում չեն կարողացել իրագործել լիակատար չափով, բայց դրա մեղքը չի կարելի գցել բացառապէս մեր օրէնսդրական հաստատութեան վրայ (ձայներ ձախից՝ «ճիշտ է»)։ Հասան ծանր փորձութիւնների օրերը։ Մեզ պատերազմ էր յայտարարուած։ Թագաւոր Կայսրին հաճելի էր 1914 թ. յուլիսի 26-ին գումարել Դուման։ Թագաւոր Կայսրը կամեցաւ կատարելապէս միացած լինել ժողովրդի հետ։ Դուման ծանր օրերին ասաց այն, ինչ որ մտածում էին Ռուսաստանում, և ամենքի մէջ ամրապնդեց ժողովրդական ներկայացուցչութեան անհրաժեշտութեան գիտակցութիւնը։ Այսուհետև կարելի է վստահօրէն ասել, որ ռուս ժողովուրդը կատարելապէս գիտակցել է պետութեան մեծութեան և ծաղկման համար հաստատուած նոր կազմի կարիքի նշանակութիւնը։ Մեր Մեծ Թագաւորը անցած փետրուարի 9-ին Դումային տուած իր բարձր այցով ի տես Սուրբ Ռուսաստանի և ամբողջ աշխարհի աւելի ամրապնդեց կապը Իր և Իր ժողովրդի միջև (ծափեր կենտրոնում, ձախակողմը և մասամբ աջակողմը)։ Առաջարկում եմ ձեզ ի փառս Թագաւոր Կայսրի, որ Ռուսաստանին ժողովրդական ներկայացուցչութիւն շնորհեց, կանչել բարձրաձայն «ուռա»։ (Ամենքը վեր են կենում, ծափեր կենտրոնում, ձախակողմը և մասամբ աջակողմը երկարատև «ուռա» աղաղակներ)։

Այնուհետև Ռոդզեանկօն յայտնում է, որ Դումայի տասնամեակի առթիւ ստացուած են շնորհաւորական հեռագրեր և որոշուած է հրատարակել գիրքեր՝ Դումայի ծագման և գործունէութեան համառօտ պատմութիւնը։

Առաջարկում եմ Դումային,—ասում է Ռոդզեանկօն,—վաղը ժամը 2-ին Դումայի տասնամեակի առթիւ գոհաբանական մաղթանք և հոգեհանգիստ կատարել Դումայի առաջին նախագահ Սերգէյ Անդրէևիչ Մուրոմցևի և բոլոր հանգուցեալ անդամների համար։ Նրանց յիշատակը այսօրուայ նիստում առաջարկում եմ յարգել ոտքի կանգնելով (ամենքը վեր են կենում)։

ՄԱՄՈՒԼ

«Рѣчь»-ը վերջապէս լուծում տալիս այն հարցին, թէ ով է պահանջում գործադրել 87-րդ յօդուածը Կովկասում զեմստւօ մտցնելու համար։

Իշխ. Գ. Դիասամիձէի «Рѣчь»-ին ուղղուած նամակին վերջինս պատասխանում է, որ վերոյիշեալ տեղեկութիւնը նա վերցրել է «Закав. Рѣчь»-ից, որտեղ իշխան Կ. Թումանովը (և ոչ Գ. Թումանովը, ինչպէս գրում էր Դիասամիձէն) հաղորդել էր խորհրդաժողովի մեծամասնութեան ցանկութիւնը՝ Անդրկովկասի զեմստւօն անցած տեսնել 87-րդ յօդուածի կարգով։ «Рѣчь»-ը գրում է.

Մեզ մնում է ուրախանալ, որ վերջին րոպէին այդ բոլոր պարոնները զգաստացան։

«Рѣчь»-ը անտեղի է համարում նաև այն առարկութիւնը, թէ պէտք էր ընդունել 1890 թւի զեմստւօն առանց փոփոխութիւնների։

Չէ որ հենց ներքին գործերի մինիստրութեան ներկայացուցիչ Նեւէրովը շեշտում էր փոփոխութիւնների անհրաժեշտութեան վրայ։ Կովկասի համար անհրաժեշտութիւն կը լինէր, եթէ խօսք վերաբերէր հարցի լուծմանը։ Բայց չէ որ գիմնազիական համագումարը խորհրդակցական ձայն էլ չունէր։ Նա մի էկսպերտ էր, որ կանչուած էր տեղեկացնելու օրէնսդիր մշակողներին ժողովրդի ցանկութիւնները։ Եթէ այդպիսի պայմաններում Կովկասեան «ծայրայեղները» բան են տալիս դատական կուրիային, ապա կարելի է անել միայն մէկ եզրակացութիւն. ազնւականութեան էութիւնը թափ է առնում և արտայայտւում է «ծայրայեղ» ֆրազեոլոգիայի միջոցով։

Խորհրդաժողովի մեծամասնութեան դէմ ըմբոստացել է վերջապէս և Պետական Դումայի մուսուլման ֆրակցիայի նախագահ Տերեկելը։ «Кав. Слово»-ն հաղորդում է, որ Տերեկելը հեռագրել է խորհրդաժողովին մասնակցող մուսուլմաններից մէկին, որ տարակուսանքի մէջ է խորհրդաժողովի արդիւնքների մասին։

«Եթէ, ասում է Տերեկելը, այդ ձևով կը մշակի մի օրինագիծ, որ խախտում է տեղական ինքնավարութեան հիմնական սկզբունքները, ֆրակցիայի պաշտպանութեան վրայ յոյս դնել չի կարելի։ Ամեն պարագաներում մենք անհրաժեշտ ենք գտնում հաւասարի ձայն տեղական ինքնավարութեան ռամկավարացման սկզբունքին»։

Խորհրդաժողովի մեծամասնութեան տրամադրութիւնը աւելի փչացնելու և ազնւականներին ու բէգերին անյարմար դրութեան մէջ դնելու համար նա աւելացնում է.

Մխիթարւում են այն յոյսով, որ լրագիրների հաղորդագրութիւնները ճիշդ չեն։

Էլ մարդ չմնաց։ Խորհրդաժողովի դահլիճի «Մեծամասնութիւնը» երկրում և ամբողջ առաջաւոր հասարակութեան մէջ դարձաւ մի դանդաղ փոքրամասնութիւն։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԻ ՍՊԱՌՈՂԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԼԻԱԶՕՐՆԵՐԻ ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԺՈՂՈՎԸ

Մայիսի 14-ին Թիֆլիսի քաղաքային տան դահլիճում բացւեց Անդրկովկասի սպառողական ընկերութիւնների միութեան հիմնադիր համագումարը։ Միութեան մէջ են մտած առայժմ 100 ընկերութիւններ։ Համագումարի անդամների թիւը 175-ի էր հասնում։ Մասնակցում էին միութեան մէջ դեռ չմտած ընկերութիւնների ներկայացուցիչներ և հիւրեր։

Ժողովը բացեց «Թիֆլիսի կօոպերատիւ»-ի նախագահ Վեսելովզորովը, որը խօսեց միութեան անցեալի մասին և ողջունեց ժողովականներին։ Համագումարի նախագահ ընտրւեց Ն. Էլիաւան, օգնականներ—Գելէյշվիլի և Դաբրեխիլսայի սպառողական ընկերութեան ներկայացուցիչ Մխչեանը։ Համագումարը ողջունեցին քաղաքային վարչութեան կողմից Ջաքարը, Մոսկուայի ժողովրդական տան կողմից—Ռենինգը և ժողովրդական համալսարանների կողմից—Կուզնեցովը, Կայսերական գիւղատնտեսական ընկերութեան կողմից—պ. Գրեգորիւս։

Օրակարգը հաստատելուց յետոյ կազմակերպիչ բիւրօի նախագահ Ռուխլինը զեկուցեց համագումարի նախապատրաստական աշխատանքների մասին։ Կանդելակին ծանօթացրեց ժողովականներին կօոպերատիւների միութեան կանոնադրութեան հետ։ Կանոնադրութեան թերութիւնները վերացնելու գործը յանձնւեց վերահսկիչ խորհրդին, որին համագումարը տուեց միայն սկզբունքային ցուցմունքներ։

Այնուհետև ժողովը լսեց մի տեղեկատու զեկուցում, որից պարզւեց, որ ամբողջ Անդրկովկասում կայ 300 սպառողական ընկերութիւն, որոնցից Թիֆլիսի նահանգում—91, Գանձակի—30, Երևանի—24, Սև-ծովեան—23, Դաղստանում—5, Բաթումում — 7, Կարսում—3, և Բաքւում, որի մասին տեղեկութիւն չէր ստացել, 163. բացի դրանից նոյն նահանգում բացւելու են գարնանը մօտ 35 ընկերութիւններ։

Զանազան շրջանների վերաբերեալ զեկուցումները կը տպագրուեն համագումարի աշխատանքների տեղեկատու հրատարակութեան մէջ։ Իսկ ժողովը կը ծանօթանայ շրջանների հետ միայն մի ընդհանրացրած զեկուցումով։

Դրանից յետոյ կարդացվեց այն հրահանգը, որ տրւելու էր միութեան վերահսկիչ խորհրդին։

Նոյն օրւայ երեկոյեան և միւս օրւայ ընթացքում քննեցին օրակարգի միւս հարցերը։

Որոշեց վերահսկիչ խորհրդին պարտաւորեցնել մշակել միութեան կանոնադրութեան նախագիծը և ներկայացնել լիազօրների հետևեալ ընդհանուր ժողովին։

Միութեան կուլտուրական գործունէութեան վերաբերմամբ համագումարը նպատակայարմար գտաւ զարկ տալ միութեան գրահրատարակչական-առևտրական գործունէութեանը և ընդունեց, որ պահեստներ հիմնելու գործը պայմանաւորւած է միութեան շրջանառու միջոցների զարգացմամբ։

Անհրաժեշտ են գտնւած շրջաններում հիմնել բաշխման կէտեր, որոնք նպատակ պիտի ունենան միութեան անդամ ընկերութիւններին զանազան ապրանքներ մատակարարել։ Առանձին սպառողական ընկերութիւնները կարող են իրենց վրայ առնել նոյն պարտականութիւնը։

Վերահսկիչ խորհրդի ինստրուկտորներին յանձնարարւում է շրջաններում առաջ բերել մանր ապահովական միութիւններ։

Միութեան մուտքի և ելքի նախահաշիւը որոշւում է. մուտք 40,000 ռ., ելք 33,400 ռ.։ Շրջանառութիւնը 1916 թւին—2 միլիոն։

Նախահաշիւը հաստատելուց յետոյ ժողովը անցաւ ընտրութիւնների։ Հաշուեքիչներ ընտրւեցին Կախիձէ և Դարչիա։ Վերահսկիչ խորհրդի անդամներ — Գ. Կանդելակի, Ռուխլին, Գելէյշվիլի, Կարումիձէ, Դագերաշ[?] Ցխոմելիձէ և Մխչեանց։ Թեկնածուներ—Կորդզայա, Ազատեան, Լոմաձէ։

Մոսկուայի միութեան բիւրօի մէջ նախագահներ ընտրւած են—Գելէյշվիլի, Ռուխլին, Կանդելակի և Դարչիա։

Լիազօրների մասնաւոր ժողովում տ. Ի. Ժորդանիան զեկուցում կարդաց գիւղատնտեսական մթերքների վաճառման գործի կազմակերպման մասին։ Ժողովը ջերմ ցանկութիւն յայտնեց, որ շուտով կազմակերպւի գիւղատնտեսական մթերքների վաճառման համար յատուկ միութիւն։

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂ. ԴՈՒՄԱ

Քաղաքային դումայի հերթական նիստը կայացաւ երկուշաբթի, մայիսի 16-ին նախագահութեամբ Ա. Խատիսեանի։

Հարցապնդումներ

Սուլխանեան հարցապնդում է անում սպանդանոցի մասին։ Ներկայումս սպանդանոցի աշխատանքը այն չափով չէ արտայայտւում, որչափով այն նախատեսուած էր նախահաշւում։ Իրաւասու ուզում է իմանալ, արդեօք քաղ. վարչութիւնը մտադիր չէ կրճատել ծառայողների թիւը։ Այդ այնքան էլ դժուար չի համարում, մանաւանդ որ Քաղաք. Միութիւնը մարդիկ է փնտրում և սպանդանոցի ծառայողներին կարելի է տեղ տալ այնտեղ։ Նա մատնանշում է արդէն եղած վնասը։

Խատիսեանը բացատրութիւն է տալիս և ասում. ճիշտ է, սպանդանոցը այժմ մորթելու անասունների բացակայութեան պատճառով չի գործում առաջւայ նման, սակայն նրանով խոշոր չափով օգտւում է իր պէտքերի համար տեղական իշխանութիւնը։ Ապա հերքելով Սուլխանեանի մասին յայտնած կարծիքը, պատրաստակամութիւն է յայտնում վարչ. անունից ընդունել հարցապնդումը ի տեղեկութիւն։

Գոլոսեան.—Ինչին վերագրել, որ Հուլաբարի և մի քանի այլ քաղաքային խանութներից օգտւողների համար հերթ չի պահպանւում։ Զինւորականները հերթից դուրս են ստանում ամեն ինչ, մինչդեռ և միւս ժողովուրդը ժամերով կանգնած սպասում է հերթի։

Զաքար.—Այդպիսի կարգադրութիւն չկայ և այդ մասին կը տեղեկացւի իշխանութեան։

Հացի սակագինը

Մի քանի մանր հարցերից յետոյ դուման զբաղւում է դարձեալ հացի սակագնով։ Այդ հարցը դումայից խլում է մօտ 3 ժամ։ Արտայայտւում են մօտ 20—22 իրաւասու։

Մօտ մէկ ամիս առաջ Թիֆլիսի հացթուխները խնդրել էին դումայից բարձրացնել հացի սակագինը էլի կէս կոպէկով։ Այսինքն՝ փռան առաջին տեսակի հացի գինը 7-ից հասցնել 7 և կէսի, երկրորդինը 6 և կէսից 7-ի, երրորդ տես. 5 և կէսից—6-ի։ Իսկ թոնրի հացի առաջին տես. 7 և կէսը հասցնել 8-ի, երկրորդ տես. 7-ից 7 և կէսի։ Դուման իր ժամանակին զբաղւեց այդ հարցով և յանձնեց այն յատուկ յանձնաժողովի, պարտաւորեցնելով նրան ստուգել հացթուխների մատնանշած ծախսերը, մանրամասն տեղեկանալ, թէ որքան են նստում հացի բոլոր տեսակները իրենց, հացթուխներին, և որքան օգուտ է մնում նրանց։ Այդ յանձնաժողովը զբաղւել է այդ հարցերով և բոլոր թւական ու այլ փաստերը բերել էր տեղեկացնելու դումային։

Ն. Ռամիշվիլի.—Ցանձնաժ. նախագահի զեկուցումից երևում է, որ հացթուխները իրենց ծախսերը մեծացրել են 45 տոկոսով և այնպէս ներկայացրել դումային։ Ապա առաջ է բերում մանրամասն թւեր և գտնում, որ եղած սակագնի դէմ հացթուխները բնաւ տրտնջալու իրաւունք չունին։ Ցանձնաժողովի կողմից նա առաջարկում է թողնել հացի սակագինը անփոփոխ։

Մ. Արաքէլեան, Գ. Ժուրուլի, Ա. Տէր-Ստեփանեան[?], Մ. Մարտիրոսեան համաձայն չեն յանձնաժողովի հետ և առաջարկում են բոլոր տեսակի հացի սակագինը աւելացնել կէս կոպէկով։ Նրանք գլխաւորապէս կանգ են առնում կեանքի թանկութեան վրայ և գտնում, որ փթին 10 կոպէկ տուած աշխատանքը, որը հացթուխները ստանում էին պատերազմից առաջ, ներկայումս նրանց բաւարարել չի կարող։

Դուման ձայների մեծամասնութեամբ որոշում է հացի սակագինը թողնել հինը։

Նիստը փակւում է ժամը 12 և կէսին երեկոյեան.

Թ.

Ի ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐԻ ԵՒ ՆՐԱՆՑ ՕԳՆՈՂ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ

(Նամակ խմբագրութեան)

Հայ գաղթականներին նպաստող Բաքւի կոմիտէն յայտարարում է ի գիտութիւն բոլոր հայ գաղթականների, որ Բաքուն լինելով ոչ գաղթականական վայր, գաղթականներին Բաքւում ապրելը արգելուած է կառավարութեան կողմից։ Ուստի Բաքւի կոմիտէն խնդրում է գաղթականական գործով զբաղւող բոլոր մարմիններին այլ ևս Բաքու նոր գաղթականներ չուղարկել և յայտնել գաղթականներին, որ Բաքու եկող գաղթականները Բաքւի կոմիտէից ոչ մի նպաստ չեն ստանալու և նրա հովանաւորութեան ներքոյ չեն գտնւելու։

Նախագահ Կոմիտէի՝
Հայկ Տէր Միքայէլեան

Բաքու, 14 մայիսի

ԳԱՂԹԱԿԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Ներսէս եպիսկոպոսը և բժ. Յովհաննիսեանը հեռագրում են Բաքաք. Միութեան կոմիտէին, որ Պարսկաստանում գտնւած առանձին փախստականներին փայ բաժանելուց յետոյ ուղարկում են հայրենիք։ Հեռագրողները խնդրում են, որ Միութիւնը իր հիւանդանոցը ամբուլատորիայով և թռուցիկ խմբով տեղափոխի Աղբակ, որտեղով հայրենիք վերադարձող հայ և ասորի փախստականները կարողանան օգտւել։

◆ Խնուսից հեռագրում են Բաքաք. Միութեան կոմիտէին, որ այնտեղի 25 մահճակալով հիւանդանոցը լեցուած է տիֆով հիւանդներով, մեծ թւով հիւանդներ կան նաև Մուշում, որոնք միանգամայն զուրկ են բժշկական օգնութիւնից։

◆ Գանձակի նահանգապետի հաղորդած տեղեկութիւնների համաձայն, այժմ այնտեղ կան ընդամենը 7,252 գաղթ., որոնցից 2,599 տղամարդիկ են, 3,696 կանայք և 957 երեխաներ. բացի 288 թուրք փախստականներից մնացեալը հայեր են, որոնք ապրում են Ղազախի և Գանձակի գաւառներում։ Աշխատանք են գտած 125 մարդ և նոյնքան էլ զրկւած են պետական նպաստ ստանալուց, որովհետև չեն կամեցել աշխատել։

◆ Ներկայումս Դաղստանի գաղթականների թիւը հասնում է 191-ի, որոնցից 76 տղամարդ, 63 կին և 53 երեխաներ. այդ փախստականները ռուսներ, լեհեր և լատիշներ են։ Դրանցից միայն 70 հոգի կարօտ են նպաստի, մնացեալները ապրում են իրենց միջոցներով և կամ գործի են զբաղւած։

◆ Գեն. Թամամշևի կարգադրութեան համաձայն, Յովամբերդ[?] և Բաթումի շրջանների փախստականների համար ուղարկւած է 3 վագոն ալիւր։

◆ Թիֆլիս են եկել Ռուսաստանից, խոտրջուրցի Կարապետ Մուշեղեան, Բագրատունի Միքայէլ և Յովհաննէս Եանըզ, իրենց հետ բերելով բաւական թւով անձեր խորհրդակցելու և միութիւն կազմելու Խոտրջուրի գաղթականութեան համար։ Երեկ նրանք գումարեցին, ուր որոշւեց Ռուսաստանում գտնւող խոտրջուրցի հայերից փող հաւաքել ի նպաստ գաղթականների և խուզարկու խումբ ուղարկել Կարնոյ շրջանը։

ԼՐԱՏՈՒ

ԹԻՖԼԻՍ

Մայիսի 16-ին Կովկասի Փոխարքային ներկայացան Ռոստովի քաղաքապետ գնդապետ Վ. Յ. Իլյին և Համառուսական Կարմիր Խաչի ընկերութեան լիազօր իշխան Շախովսկի, որոնք ընդունելութիւնից յետոյ Փոխարքայի կողմից հիւրասիրւեցին նախաճաշով։ Նոյն օրը Փոխարքային ներկայացան երկրագործական մինիստրի լիազօր Շիմանովսկի և գաղթ. գործի գլխաւոր լիազօր գեներալ Թամամշև։

◆ Բաքաք. Միութեան կոմիտէի անդամ և իրաւաբան Ա. Ս. Բաբեանը, որ գնացել էր Տրապիզոն գաղթականների գործը կազմակերպելու՝ վերադարձել է և շուտով մի զեկուցում կը կարդայ Բաքաք. Միութեան կոմիտէի հերթական նիստերից մէկում։

◆ Վանի նախկին «Աշխատանք» թերթը սկսել է վերհրատարակել Երևանում, մի խումբ երիտասարդ գրագէտների ձեռքով։

◆ Թիֆլիսի դատաստանական պալատի դատախազ Ն. Մ. Կիսելևսկին, որ ծառայութեան գործերով մեկնել էր Պետրոգրադ՝ վերադարձաւ։

◆ Ռուս գերիներին օգնող Թիֆլիսի կոմիտէին արտօնւած է մայիսի 18-ին միօրեայ արկղիկներով ժողովարարութիւն կազմակերպել յօգուտ նոյն կոմիտէի։

◆ Երկուշաբթի, մայիսի 16-ին, ցերեկուայ ժամը 1-ին, Անդրկովկասի կօոպերատիւ հիմնարկութիւնների բոլոր ներկայացուցիչները, որոնք եկել էին «Կօօպերատիւ համագումարին» մասնակցելու՝ համագումարը վերջանալուց յետոյ քաղաքային տան բակում խմբանկարւեցին։

◆ Վերջին օրերս քաղաքային հիւանդանոցներն են ժամել հետևեալ վիրաւոր և հիւանդ հայ սպաները. Մ. Ց. Առուշեան, Մ. Ա. Ներսիսեան և Վ. Գ. Մուրադեան։

◆ Երեկ, մայիսի 17-ին, ցերեկուայ ժամը 3-ին № 10 սանիտարական գնացքով քաղաքային հիւանդանոցներից 488 հիւանդ և վիրաւորներ փոխադրւեցին Հիւսիսային Կովկաս։

◆ Մայիսի 14-ին և 15-ին եկան № № 3 և 9 սանիտարական գնացքները լի վիրաւոր և հիւանդ զինւորներով, որոնց թւում 3 վիրաւոր և 8 հիւանդ սպաներ։ Բոլոր հիւանդները և վիրաւորները թողնւած են Նաւթլուղի զինւորական հիւանդանոցի տնօրէնութեանը։

◆ Հայոց Ազգագրական Ընկերութեան վարչութիւնը յայտնում է իր խորին շնորհակալութիւնը տ. Մարիամ Խարազեանին, որը նւիրեց 100 ռուբ. ի յիշատակ իր ամուսին Դաւիթ Խարազեանի։

◆ Որբերի դատար.-ի նախագահի պաշտօնում Թիֆլիսի քաղաք. դուման վերընտրեց Մ. Ա. Սուլեանին և 2400 ռ. ռոճիկը դարձրեց 3000 ռ.։

digitised by A.R.A.R.@

✦ Ստացանք հետեւեալ հրատարակութիւնները. 1) «Աղջի Բաղտաւոր» պար խմբերգ «Անուշ» օպերայից, երկձայն միասեռ խմբի համար, երաժշտ. Եղիշէ Բաղդասարեանի, գինը 50 կ.։ 2) «Մի լոր, բլբուլ» ժենսերգ դաշնամուրի նուագածութեամբ, խօսքերը բացի հայերէնից նաև ռուսերէն թարգմ., երաժշտութիւն Եղիշէ Բաղդասարեանի, գինը 50 կ.։

ԿՈՎԿԱՍ

✦ Պեատիգորսկիից հաղորդում են, որ պաշտօնապէս թոյլ է տրւած հրէայ հիւանդներին բժշկւել Կովկասեան հանքային ջրերում։

✦ Թիֆլիսի նահանգի մի քանի գիւղերի ցանքսերը և խաղողի այգիները կարկտահար են եղած. վնասը հասնում է մօտ 100,000 ռ.։

✦ Փոթիից հաղորդում են, որ այնտեղ Օդեսսայից ստացւել է մեծ քանակութեամբ եգիպտացորեն, որի փութը վաճառւում է 1 ռ. 26 կ.։

✦ Էսսենտուկիից հաղորդում են, որ այդ շրջանի ադմինիստրացիայի կարգադրութեան համաձայն, մայիսի 11-ից սկսել է եղջիւրաւոր անասունների ռեկւիզիցիա, զինւորական վարչութիւնների կարիքների համար։

✦ Վլադիկավկազի գաւառում, կառավարութեան կարգադրութեամբ, ձիերի լրացուցիչ հաւաքումը բսկսւել է։

ԿԵԱՆՔԸ ԲԱԳՈՒՈՒՄ

Ժողովրդական ներկայացումներ կազմակերպող թատերասէրների ընկերակցութիւնը մեր երգիծաբան Պարոնեանի մահւան 25-ամեակի առիթով կազմակերպում է ներկայացում։ Հրաւիրւած են աչքի ընկնող գրականագէտներ բանախօսելու համար Պարոնեանի մասին։ Վերջում խաղացւելու է Պարոնեանի «Մեծապատիւ Մուրացկաններ» կոմեդիան։ Ներկայացմանը մասնակցելու է յայտնի կոմիկ Վրոյրը, որը առաջինն է Սրբազան աղայի դերում։ Ներկայացումը նշանակւած է մայիսի 22 ին։ Նոյն օրը ընկերութեան վարչութիւնը և տեղում գտնւող դերասանները հոգեհանգիստ են կատարելու։ Ա.

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԵԿԱՏԵՐԻՆՈՎԿԱ (Թիֆլ. նահ.)— Նահանգապետի հրամանի համաձայն Օձունի (Ուզունլար) պաղթականները փոխադրւեցին Եկատերինովկա գերմանական գիւղը։ Ե. Գէորգեան

ՂԱՄԱՐԼՈՒ.— Անցեալ օրերը գիւղումս կատարւեց մի սպանութեան դէպք։ Երեկոյեան մօտաւորապէս ժամը 9-ին մաուզեր ատրճանակի մի քանի հարւածներով ղարան մտած չարագործների ձեռքով տեղն ու տեղը սպանւում է տեղիս երիտասարդներից՝ Գրիգոր Խուդաւէրդեան, որը մի քանի տարի սրանից առաջ եղել է Ղամարլուի հասարակութեան տանուտէր։ Առայժմ բռնւած են 6 հոգի, որոնցից 3-ը նովրուզլեցի են, 2 հոգի գէօզաքլեցի և 1-ը էջմիածնի գաւառից։ Սպանութեան պատճառը, ասում են, իբրև թէ ջրազացի բաժանման հարցն է եղել։

— Դամնի-Բասարի մահոլում թանգութիւնը չափից ու սահմանից անցել է, և քանի գնում, այնքան աւելի է թանգութիւնը ծաւալւում. չաքարի փութը 60 կ., ալիւրի ապրանքը (5 փութ) 23—25 ռուբլի և այլն։

— Վիճակիս գիւղերի ծառաստաները թրթուրը բոլորովին ոչնչացրել է, գեղձը փչացել է «չիրխա» կոչւած հիւանդութիւնից. խաղողի այգիների «չոռ» հիւանդութիւնը նոր է սկսել և շատ մօտիկ ժամանակում լայն ծաւալ կընդունայ, եթէ առաջը չառնւի շատ շուտով։ Հրաւիրում ենք Երևանի գաւառի ագրոնոմի ուշադրութիւնը։

Միհայել Բաբախանեան

ԳՐԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ

Ռուբէն Աբեղյ.—«Բաբա Համբարձում Լիմոնճեան և Հայ Նոտագրութեան ծագումը». ս. Էջմիածին, 1915 թ. 20 էջ.

Եթէ մեր նոտագրութեան ծագման վերաբերեալ հայ կամ օտար պարբերականների ու գրքերի մէջ հատ ու կտոր տեղեկութիւններ կան գրւած, Ռուբէն Աբեղան այդ բոլորը ամփոփել է իր գրքոյկի մէջ, որը աւելի լրիւ գաղափար է տալիս հայկական նոտաների ծագման և զարգացման մասին։ Մի նոր Մեսրոպ Մաշտոց է երեւան գալիս հայ նոտագրութեան արւեստի մէջ, և դա պոլսեցի Բաբա Համբարձում Լիմոնճեանն է, ծնւած 1768 թւին, որ իր բնատուր տաղանդի շնորհիւ կարողանում է հայկական ձայնանիշների գիւտը յղանալ, նրանց դրութիւնը առնելով եւրոպականից, անունները թրքականից, իսկ ձևերը հայկական հին խազերից։

Նրա մահից յետոյ աշակերտներից Արիստակէս Յովհաննիսեանը զարգացնում է իր ուսուցչի գիւտը, մտցնելով այն մանրամասները նոտաների տեւողութեան, պաուզաների և չափերի վերաբերեալ, որ կային եւրոպական ձայնագրութեան մէջ, իսկ Յովհաննէս Միւհէնտիսեանը հնարում և ձուլում է առաջին անգամ հայկական նոտաների կաղապարները, որի միջոցով սկսեցին այնուհետև տպագրել հայկական հին հոգեւոր եղանակները։

Գրքոյկի տպագրութիւնը չափազանց անխնամ է, լիքը բազմաթիւ տպագրական սխալներով։ Գինն է 10 կոպէկ։

Ս. Համեան

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Daily Mail»-ի յատուկ թղթակիցը հեռագրում է Աթէնքից, որ Դարդանէլից մինչև Ադալիա գտնւած թիւրքական զօրքերի հրամանատար Լիման-ֆոն-Սանդերսը իր տրամադրութեան տակ ունի ներկայումս 210,000 մարդ, որոնցից 50,000-ը գտնւում է Դարդանէլի մօտ, 35,000-ը Պոլսի և Սորիանուպոլսի միջև (այստեղի զօրքերի մէջ կան շատ աւստրիացիներ), 55,000-ը Թրակիայում գեներալ ֆոն-Տրոմերի հրամանատարութեան տակ և 70,000-ը Սիրիայում Ջեմալ-փաշայի հրամանատարութեան տակ։ Ջեմալ-փաշայի շտաբի կառավարիչն է գեն. ֆոն-Կրեսենշտայն։ Բացի սրանից, 400,000 մարդ գտնւում է Հայաստանի ճակատում Բրոնսարթ-ֆոն-Շելենդորֆի հրամանատարութեան տակ և 121,000 մարդ Միջագետքում։ Այսպիսով թիւրքական ամբողջ բանակը բաղկացած է ներկայումս 860,000 հոգուց, որպիսի թւի մէջ անշուշտ մտնում են զօրքերի շարքերի մէջ չմտնողներն եւ։

— «Morning Post»-ի տեղեկութիւնների համաձայն, թիւրքերը Երզնկայի մօտ կենտրոնացել են 80-ից մինչև 100 հազար մարդ։ Իսկ Խարբերդում գտնւած թիւրքերի խոշոր ույժերը հանդիսանում են իբրև ռազմական պահեստ։

— «Daily Mail»-ը հաղորդում է, որ գերմանական ինժեններները զբաղւած են Բաղդադն ամրացնելով։ Շտապով կովկասեան ճակատըն են ուղարկւած Գերմանիայում պատրաստւած ռազմամթերք, աւստրիական թնդանօթներ, նմանապէս և Պոլսում գտնւած գերմանական զօրքերը։

— Աթէնքից հաղորդում են, որ սերբիական գահաժառանգ Ալէքսանդրը Աթէնք պիտի գնայ Կոստանդին թագաւորի հետ տեսակցելու խիստ կարեւոր խնդիրների համար։

— «Tag. Nyheter»-ի ասելով, բաւարական կրոնպրինցի թեկնածութիւնը «Լեհաստանի գահի» համար աւելի ու աւելի կողմնակիցներ է գտնում գերմանական պետերի մէջ։ Ֆրանց Իօսիֆը, սակայն, դժգոհ է այդ բանից. նա ուզում է լեհական թագը ինքը ծածկել իր գլխին կամ գէթ յանձնել աւստրիական էրցհերցոգներից որևէ մէկին։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, 14 մայիսի

Կիրակի, ամսիս 8-ին, որպէս ծխական Բեթղեհէմի եկեղեցու, ներկայացայ ծխական ժողովին, որ պէտք է ընտրէր 4 պատւիրակ—Մ. Ցովհաննեան օր. դպրոցի հոգաբարձութիւն ընտրելու համար։ Եկեղեցու աւագ ք. Մեհրաբեանը, որ տխուր թիւրիմացութեամբ իմ տան քահանան է, առաջս կարելով հնարաւորութիւն չըտւեց ստորագրէի ժողովին մասնակցողների թերթում, ասելով, որ ինձ ծուխ չէ համարում և որ թեմական առաջնորդները հօ մշտական չեն։

Տէր-հայրը ժողովը բանալով պաշտօնապէս յայտնեց, որ ինքը իրաւունք ունի ինձ իր ծուխ չճանաչել ու դրա համար էլ կարող է զրկել ինձ ձայնի իրաւունքից։

Եւ ես, եկեղեցում ցաւալի անպատեհութիւն առաջ գալուց խուսափելով, ստիպւած եղայ հեռանալ, բողոքելով միայն տէր-հօր այդպիսի վարմունքի դէմ, որ և արձանագրւեց։

Այժմ վերջին խօսքը հոգևոր իշխանութեանն է. նա պէտք է զգայ այն հոգևոր հայրերին, որոնք իրենց կամայականութեամբ ուզում են «հեռացնել» եկեղեցուց իրենց քէֆին չեկող ծխականներին։

Հայր Մեհրաբեանի կարծիքով, իւրաքանչիւր ծխական կապւած է ոչ թէ եկեղեցու հետ, այլ քահանայի. հետևաբար, տէր-հօր տրամադրութեամբ, եթէ օրինակ ինքը տեղափոխւի Կալկաթա քաղաքը, ես և նրա բոլոր ծխականներն էլ պէտք է քոչենք Հնդկաստան, կամ թէ, Աստւած չանէ, ինքը վախճանւի, նրա բոլոր ծխականների հետ ես էլ պէտք է կամ մահմեդականութիւն ընդունեմ, կամ գլխից ձեռք վերցնելով՝ վերջ տամ կեանքիս։

Ցայտնում եմ ի լուր բոլորի, որ քահանան իրաւունք չունի հեռացնելու ինձ Բեթղեհէմի եկեղեցու ծխականութիւնից, որի հետ կապւած եմ 15 տարուց ի վեր և որի շահերին թերևս աւելի եմ ծառայել, քան ինքը հայր Մեհրաբեանը, և մինչև վերջը պէտք է պաշտպանեմ իմ իրաւունքները։

Ծխական՝ Գար. Տէր-Սահփանեան

Թիֆլիս, 15 մայիսի

Տեղւոյս Նպաստաբաշխ մարմիններու գործելակերպին մասին թեր ու դէմ դիտողութիւններ շատ եղան, որք դժբախտաբար մինչև այսօր բարերար արդիւնք մը չունեցան։

Գործիչներու անխտեմ գործելակերպի պատճառով, շատ շատերը մինչև հիմա երբեք նպաստ ստացած չեն, շատերն ալ իրենց բաժին ինկած իրաւունքէն աւելին են ստացեր. կան ոմանք ալ որ տասը տարիներէ ի վեր հոս կը գտնւին, փախստական անւան ներքև առիթէն կ'օգտւին. նոյն կերպով կ'օգտւին նաև հոս գտնւող գաւառացիներէն շատեր։

Սա ստուգւած ճշմարտութիւն է։

Այս և նման ցաւալի պատկերներու առջև, անհրաժեշտ է փախստականութեան շրջապատող պայմանները ստոյգ կերպով քննել, առանց որուն անկարելի է պատահած թիւրիմացութիւնները մէջ տեղէն վերցնել։

Ն. Ալիխանեան

ՊՈՍՏԱՐԿՂ

ԵՐԵՒԱՆ, Ա. Ղ.-ին.—Ոտանաւորը չի տպւի։
ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼ, Ցով. Թէր.-ին.—Ձեր մեծածաւալ տեղեկագիրը, ցաւում ենք, որ անկարող ենք տպել։
ԲԱԳՈՒ, Յ.-ին.—«Գիտական աշխարհի կուռքաններ» կը տպւի շուտով։
Ղ. Տ. Շահրազին.—Երկար է, պէտք է սպասել։
ԵՐԵՒԱՆ, Լեռ Կամարին.—Շուտով։

Խմբագիր՝ Ս. ՍԱՀԱԿԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

Նպաստամատոյց Ընկերութեան Վարչութիւնը բարւոք է գտնում յայտնել, որ յօգուտ որբերի վաճառւող «Զիբենի» գրական ժողովածուի համար ըստացւել են գրքի արժէքի հետ միասին նաև նւէրներ (պրէմիաներ), որոնց ցուցակը բերւում է ստորև։

1) Թիֆլիսում, Վարչութեան հետ առանձին պայմանով կապւած տիկին Օլգա Գէնջեանի ձեռքով՝ սկսած փետրւարի 1-ից մինչև ապրիլի 1-ը։

Մ. Դոլուխանեան 50 ռ., Հ. Մելիքեան 30 ռ., Մ. Արեան, Ալ. Մելիք-Ազարեան, Ե. Ս. Միրզոյեան, Եղբ. Ց. և Ա. Նազարեաններ, Ի. Ա. Շագինեան 25-ական ռ., բժ. Դասպաբեան 20 ռ., տ. Մ. Խարազեան 15 ռ., Խալաթեան, Բ. Տէր-Զաքարեան, Ս. Վ. Արզումեան, Մ. Ցարութիւնեան, Կ. Ալիխանեան, Շահնազարեան, Գ. Շաղինեան, բժ. Գէորգ-Բէգեան, բժ. Շահ-Պարոնեան, Գ. Ա. Քալանթարեան, Իշխ. Մ. Թումանեան, Ն. Ա. Ազամեան, Ա. Էնֆիաճեան, Արզումանեան, Մ. Խունունց, Վաս. Եղիազարեան, Եղբ. Բոյաջեաններ, Տիգ. Էնֆիաճեան, Թ. Խաչատրեան, Հ. Կրասիլնիկեան, Դր. Սարալեան, Տէր-Պետրոսեան, ՈՑ, Ալ. Զարգարեան, Դր. Կիրակոսեան, Մ. Փրիդոնեան, Մ. Անանեան, Միք. Նազարեան, Կ. Գալստեան, «Կոմէտա» ընկ. 10-ական ռ., Փ. Վարդազարեան 9 ռ., բժ. Ար. Զարգարեան, Լ. Այդինեան 8-ական ռ., Ս. Մազմանեան, Մ. Իւզբաշեան 6-ական ռ., Մ. Բեբութեան, Գ. Տէր-Աւետամարեան, ՈՑ, Կիւլպենկեան, Չիլինգարեան, Մութաֆեան, Ս. Ղազարեան, Ի. Ալիխանեան, Ար. Փիրալեան, Շ. Բունաթեան, Ս. Կեֆեան, Վլ. Բարաեւեան, Ց. Ցակոբեան, եղբ. Բաղդասարեաններ, Ալ. Խատիսեան, Վարդանեան, Մ. Սարգսեան, Ե. Ղորղանեան, Դր. Մելիք-Ղարադեօզեան, Եղբ. Բաղաբջեաններ, Շ. Միխիթարեան, Ցարութիւնեան և Ընկ., բժ. Մ. Մկրտչեան, Պօղոսեան Անետր. Տուն, Ս. Խ. Սուլխանեան, Տ. Օգանէզեան, Վ. Լիսիցեան, Բր. Տէր-Սարգսեան, բժ. Կ. Ստեփանեան, Լ. Ղուլեան, Եղբ. Օգանէզեաններ, Ա. Փափազեան, բժ. Թադէոսեան, Օրդուխանեան, Ն. Ալիբէգեան, Ս. Իզմիրեան, Լ. Սուրէնեան, Տ. Միրզոյեան, Կ. Շերլինեան, Ց. Նազարեան, Զ. Եղչիեան, բժ. Կարապետեան, Ա. Ս. Բէգզադեան, Ար. Դադաշեան, տ. Հ. Աւթանդիլեան, Լ. Եւանգուլեան, Ալ. Այվազեան, Հասան-Ջալալեան, Մ. Սուլխանեան, Աղ. Արովեան, N. N., Թ. Կալանթարեան, Ս. Մանուէլեան, Ս. Եղիազարեան, Ց. Մելիք-Փաշայեան, տիկ. Թայիրեան, Ս. ք. Սահակեան, Գ. Մանգասարեան, Անետր. Տուն Տէր-Աբրահամեան, բժ. Եր. Մինասեան, Մ. Մ. Նալբանդեան 5-ական ռուբլի, Ն. Լիանոզեան, բժ. Թարխանեան 3-ական ռուբլի։

2) Բագւում, դարձեալ տիկ. Օլգա Գէնջեանի ձեռքով՝ սկսած ապրիլի 1-ից մինչև մայիսի 1-ը. Մ. Աւագեան, Նասիբեան և Եղբ., Տէր-Պետրոսեան Անետր. Տուն և եղբ. Թումանեաններ 50-ական ռուբլի, Ի. Ցակոբեան 30 ռ., Ն. Շադիդանեան, Իսր. Բէգլարեան, Անդրկասպեան Ընկ., Աս. Վաչեան, N. N. և եղբ. Միրզոյեաններ 25-ական ռ., Արշ. Քալանթար 16 ռ., Աստ. Կարապետեան, Մ. Սարուխանեան, Ս. Թադէոսեան, Խ. Մելիք-Ազամիրեան, Թ. Տատուրեան, Հ. Ազամեան, Հ. Խաչատրեան, Եղ. Ազամեան 15-ական ռ., Ալ. Սաֆրազեան, Եղբ. Սարգսեաններ, Գ. Աւետիսեան, Ե. Ծարամիշեան, Ս. Թումայեան, Լ. Մելիք-Նուբարեան, Գ. Մելիք-Մարութեան, Ար. Պարոնեան, Եղբ. Սարաֆեաններ, Թ. Մելիքեան, Անետր. Տուն Մայիլեան, ժառանգներ Կրասիլնիկեան, Ի. Արզումանեան, Ն. Առաֆելեան, Որդիք Լիանոզեան, Եղբ. Կրասիլնիկեան, Ար. Դաստակեան, Ար. Բարսեղեան, Ց. Միրիմանեան, Ե. Իւզբաշեան, Ց. Սարգսեան, Ա. Բոչարեան, Եղբ. Արութչեան, Դ. Բ. Աւան-Իւզբաշեան գրաս., Բ. Շիխեան, Գ. Հայրապետեան, Ա. Աւետեան, Խ. Ամիրջանեան, Ա. Առաֆելեան, Եղբ. Միրզաբէգեաններ, Գ. Իւզբաշեան, Ար. Բարխուդարեան, Ա. Սերեբրեակեան, Ստ. Խուբլարեան, Վ. Երիցեան, «Արամազդ» Ընկ., Ար. Մելիքեան, բժշկապետ Ս. Տէր-Միքայէլեան, Ս. Ցովհաննիսեան, Եղիազարեան ժառանգ, Մանթաշեան Ընկ., Ի. Ալիբէգեան, Կ. Ազամեան, Գ. Սովեանեան 10-ական ռ., Մ. Իւզբաշեան, Եղբ. Սահակեաններ 8-ական ռ., Ս. Միրզոյեան 7 ռ., Ա. Ունանեան 6 ռ., Ա. Մսերխանեան, Ց. Քալանթարեան, Ար. Ազամեան, Մ. Աւշարեան, Ս. Միսկարեան, Վ. Պարոնեան, Ց. Դովլաթեան, Գ. Ռոստոմեան, Ա. Թաւրիզեան, Ս. Ցակոբեան, Ց. Շխեան, Մ. Գրիգորեան, Ց. Մազմանեան, Ար. Ցովհաննիսեան, Ա. Տէր-Ստեփանեան, Գ. Մախմուրեան, Խ. Աւագեան, Մ. Քոլաշեան, Վ. Բէգլարեան, Եղբ. Ազրիեաններ, Ս. Միրզոյեան, Մ. Ազամեան, Եփ. Սարգսեան, Ն. Սաղեան, Ս. Սաղեան, Ս. Ասրեան, Ա. Արզարեան, Եղբ. Սերգէյեան, Բր. Մարգուլեան, Ս. Ամիրեան, Ստ. Այվազեան, Ն. Պետրոսեան, Ի. Դաւթեան, Ս. Թառումեան, Ն. Ազամեան, Ա. Բարխուդարեան, Բագւի Բազ. Վարկ. Ընկ., Ն. Առաֆելեան, Վերմիշեան Ընկ., Ս. Պօղոսեան, Գ. Աւետիսեան, Խ. Շագիդանեան 5-ական ռ.։

Բացի այդ՝ Վարչութիւնս ստացել է գրամներ «Զիբենի» ժողովածուի առիթով հետևեալ անձերից.

Թիֆլիսում՝ Գ. Տուրինեանից մի օրինակի համար 10 ռ., Լ. Ա. Մանթաշեանից 500 ռ. 200 օրինակ գաւառական դպրոցներին, գրադարաններին և շինական հասարակութիւններին ուղարկելու համար (մինչև այժմ եղած դիմումների համաձայն արդէն ուղարկւած է աւելի քան 150 օրինակ)։

Դրսից՝ Բէնդէր-Դեաղից, Գ. Մելիք-Փաշայեանի ձեռքով 52 ռ.՝ 22 օրինակի համար, Մերւից՝ Դանիէլ Հայրապետեանի ձեռ. 138 ռ. 80 կ. 50 օրինակի համար, Սարատովից՝ պրոֆ. Եղիազարեանից 20 ռ. մի օրինակի համար, Եկատերինոդարից՝ Զօլաղեանից 11 ռ. մի օրինակի համար, Բագւից՝ Դ. Տէր-Դանիէլեանի ձ. 116 ռ. 50 օրինակի համար, Նոր-Նախիջևանից Ալ. Արէլեանի ձեռքով 100 ռ.՝ 35 օրինակի համար, ըստ որում նւէրներ եղել են Ն. Խալաթեանից 7 ռ. 50 կ., Մ. Ֆոմուրջեանից 2 ռ. և Մ. Շապօվալեանից 50 կոպ.։

«Զիբենի» որոշ քանակութեամբ տարածողներ եղել են օրինակ, Բաթումում Մելեան ա. քահանան, Շուշում՝ տիկ. Ս. Զաքարեան, Թերմէզում՝ Ա. Սաֆարեան, Ախալքալաքում՝ Միրզոյեան, Թիֆլիսում՝ Ց. Մալխասեան։

Վարչութիւնս իր ջերմ շնորհակալութիւնն է յայտնում բոլոր նւիրատուներին և «Զիբենի» տարածողներին։

Վարչութիւնս իր անկեղծ երախտագիտութիւնն է արտայայտում նաև «Զիբենի» հրատարակութեան համար սկզբից նւէրներ կատարած՝ Ընկերութեան մեծարգոյ նախագահ Դաւիթ-խան Աւան-Իւզբաշեանին, որ նւիրեց 500 ռ., Մկրտիչ Քալանթարեանին, որ նւիրեց 500 ռ., Շուլմանին՝ կէսից (ի յանձնարարութիւն պրոֆ. Ս. Եղիազարեանի պրոֆ. գործունէութեան 30-ամեակի), որ նւիրեց 500 ռ., Մ. Արամեանին, որ նւիրեց 200 ռ., Արսէն Կրասիլնիկեանին, որ նւիրեց 200 ռ., Արսէն Բուդաղեանին, որ նւիրեց 50 ռ., Խաչ. Աֆրիկեանին, որ նւիրեց 50 ռուբլի։

Տակաւին շատ հայաբնակ քաղաքներում մուտք չէ գործել «Զիբենին»։ Վարչութիւնս հրաւիրում է գաւառական ինտելիգենտ գործիչներին տարածել այդ գրական ժողովածուն, ի նկատի ունենալով նրա նպատակը։ Անկազմ օրինակների իւրաքանչիւրի գինն է 2 ռ., կազմւածներից իւրաքանչիւրի՝ 3 ռ., ճանապարհածախսը 40—50 կ.։ Մեծաքանակ պահանջի դէպքում ճանապարհածախսը տալիս է Ընկերութիւնը։

Նպաստամատոյց Ընկ. հասցէն՝ Тифлисъ, Обществу „Нпастаматуйцъ“.

984 1—1

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ ԲԻՒՐՕ»-Ի ԿՈՂՄԻՑ
ՓՆՏՐՒՈՒՄ ԵՆ

ՏՐԱՊԻԶՈՆ Արիստակէս Աղասեանը փնտրում է իր մայրը—Բերուզակ, քոյրը—Նւարդիկ 15—16 տարու, մօրաքրերը—Վերգինիա Վարդանեան և Մարթա ու Ռեբեկա Բալեանցները, քեռին—Գրիգոր Բալեան և նրա կինն ու երեխան — Համաս ու Վրթանէս։

ԲԻԹԼԻՍ Խուլթիկ գիւղից Նազարէթ Գալուստ Մուխսի-Մանուկեանը փնտրում է իր կինը — Ժնեի, որդիները—Արփիար, Գրաբին, Ցակոբ և իր եղբայրների—Ասպետ, Գրիգոր, Սարգիս—որդիները։

ԲԻԹԼԻՍ Խուլթիկ գիւղից ...գան Սաֆարեանը փնտրում է իր մայրը—Դիլբար և քոյր... Թէլօ։

ՀԱՑՈՑ-ՁՈՐ Խարականցի Գ... Մարտիրոսեան (...ռեան). Թիւրքի զինւորութիւնից ...կել է գերի։ Փնտրողները՝ իր եղ... Ցարութիւն և քրոջ աղջիկը՝ Զ...զան Մանուկեան։

ՈՐԲ

ՎԱՆ Մարգար Մկրտիչ Մարկ... 12 տարու, գաղթին՝ Բերկ...կուին կորւած, ապա տեսնւա... Իգդիրում։ Փնտրողը հայրն է։ Ցայտնել. Թիֆլիս, Բեբուտովսկ... № 30, «Տեղեկատու Բիւրօ»։

641 1—1

—ԱՄԵՆԸ—ԱՍԵՂԻ—ՀԱՄԱՐ—
Ձեզ հարկաւոր են մոդայի ժուռնալներ, Ձեզ հարկաւոր են գրքեր ... նամակների, ձեռի համար ձեռնա... րդեր ձեւեր, չափեր, ... կինչափեր, ... այլն. բոլոր տեղեկութիւնները ... ղարկեմ անվճար։ Ցայտնեցէք ... և ձեր ծանօթների հասցէները. Х. Левитанусъ, Харьковъ. 965 10...

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ
ՋԻԼԲԵՐՇԱՑ-ՇԱՊԵԼՆԻԿՈՎԱՑԻ...
Եկեղեցական փողոց, № 7. ...

ՆՈՐ ՄԻՋՈՑ

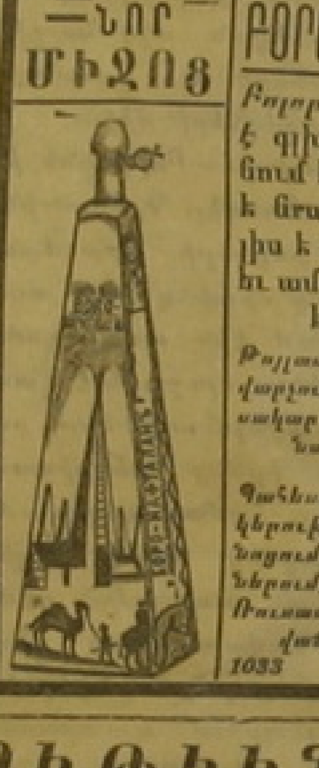

ԲՕՐՕ-ՆԱՒԹԱԼ...
Բոլորովին ոչնչացնում է գլխի քեփը, ամրացնում է մազերը, օգնում է նրանց բուսնելուն, ... լիս և մազերին բնական ... ու ամուր տեսք ու կերպ... է գլխի քորը։
1033 10—...

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Նրանք, որոնք ցանկանում են հագնել կանոնաւոր եւ ոչ թանգ, կարող են դիմել Պատրաստի հագուստեղէնի մագազին **ՇՈՒՍՏԵՐԻ** Պուշկինսկի փողոցի վրայ։ Նախկին հոգեւոր սեմինարիայի ...

Այնտեղ ընդունւում են պատւէրներ ամեն տեսակի զգեստների, ինչպէս զինւորականների, նոյնպէս և քաղաքացիականների։ Բաւական քանակութեամբ կտորներ կան կիտելների, ուժօրկաների, պանտալոնների և այլ հագուստների համար, որոնք, լինում են պատրաստի դրութեամբ։

ՇՏԱՊ ՊԱՏՒԷՐՆԵՐԸ ԿԱՏԱՐՒՈՒՄ ԵՆ 24 ԺԱՄՒԱՆ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ

Հեռագրի հասցէն. Тифлисъ, Пушкинская, Шустеръ. 646 2—...

ՁԵՐ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱ՛ՆԸ
ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐ-ԸՆԹԵՐՑԱՍԻՐՈՒՀԻՆԵՐ

Ձեզ հնարաւորութիւն է տրւում հինգ ռուբլով ունենալ այն 3 հազւագիւտ և արժէքաւոր նկարները Հայաստանի, որոնց անունները սերտօրէն կապւած են անցեալի և ներկայի հետ։
Ժամանակը—պայմանները—մոմենտը բարեյաջող են։
... 1) ՄԱՑՐ ՀԱՑԱՍՏԱՆ, 38x50 սանտ., ... ֆիրմա Union Prage. 2) Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ, 65x100 սանտ. ... ֆիրմա Emil Pinkau C-o. Leipzig. 3) ՀԱՑ ԿԱՄԱՒՈՐՆԵՐԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԱՆԴՐԱՆԻԿ 36x50, սանտ. տպ. ֆիրմա Otto Appin. Պահանջները, դրամը ուղարկել Тифлисъ, І. Г. Мборисидзе, прот. Государствен. банка.
615 10—5

ԳՈՆՈՐՐԷՈՎ-ՏՐԻՊՊԵՐՈՎ ՀԻՒԱՆԴՆԵՐԸ

որոնք անհագին քանակութեամբ փող և ժամանակ են վատնել անհետևանք իրենց հիւանդութիւնից բժշկւելու համար, այժմ լիակատար հնարաւորութիւն ունին վերջնականապէս ազատւել նրանից, կիրառելով գիտնականօրէն—կատարելագործւած ֆրանսիական պրեպարատ

ՊՐՈՖ. ՄՈՐՆԻ ԲԼԵՆՈՁՈԼԸ

«Բլենոզոլը» բաղկացած է բոլորովին նոր, վերջերս գտնւած քիմիական տարրերից և բժշկական պրակտիկի մէջ ընդարձակ գործածութիւն ունի, որպէս աչքի ընկնող մի միջոց, որը ամրապէս բուժում է սուր և քրոնիկական գոնորրէյը, առաջացեղձերի, միզափամփուշտի, երիկամունքների բորբոքումը և գոնորրէի այլ բարդութիւնները։

Պրոֆ. Մորնի «Բլենոզոլը» արմատապէս ոչնչացնում է գոնորրէի միկրոբները ինչ գործարանում էլ նրանք գտնւելիս լինեն և ինչքան խորը կերպով նրանք մտած լինեն մկանունքների մէջ։

Կանոնաւոր կերպով միզախողովակը ախտահանութեան ենթարկելով, «Բլենոզոլը» արագութեամբ կարում է ցաւերը, ծակոցները, թարախի հոսումը և բոլորովին մաքրում է վարակւած հիւսւածքները վարակիչ միկրոբներից։

Իւրաքանչիւր սուր կամ քրոնիկական տրիպպերով կամ նրա բարդութիւններով հիւանդ մարդ, լինի տղամարդ թէ կին, պէտք է դիմի «Բլենոզոլ»-ին, որպէս միակ միջոցի, որը գոնորրէյը կատարելապէս բուժում է, և այլևս էլ չի կրկնւի։

Պրեպարատի կլինիքական ստուգումը ցոյց է տւել, որ «Բլենոզոլը» ամեն տեսակի բարդութիւնների առաջն է առնում, որոնք առաջ են գալիս գոնորրէի պատճառով։

«Բլենոզոլ»-ի արմատական ազդեցութիւնը վկայւած է փորձելով բազմաթիւ կլինիկաներում և հիւանդանոցներում։

Պարոն Կոլեզովը հաղորդում է. «Ձեր պրեպարատ Բլենոզոլը գործածելուց յետոյ, վերջնապէս ես ազատւեցի այս ծանր հիւանդութիւնից, որի համար ընդունեցէք իմ ջերմագին շնորհակալութիւնները։ Կը յանձնարարեմ իմ բոլոր ծանօթներին, որովհետև միայն Բլենոզոլը տւեց ինձ ցանկալի հետևանքները. միւս փորձած բոլոր պրեպարատները սաստիկ ազդեցին օրգանիզմիս վրայ, բայց չբժշկեցին։

Ձերդ անձնւէր Ն. Ն. Կոլեզով, Պերովսկ, Սիր-Դարին. շրջ.

Պրոֆ. Մորնի «Բլենոզոլը» վաճառւում է Թիֆլիսում բացառապէս «Փորձնական Բժշկականութեան Լաբորատորիայի» Թիֆլիսի բաժանմունքում, Ս/ա. Զ. Ա. Կանկանեանի և Ա. Ս. Ասուգբաբովի «Սոլոտատ» դեղավաճառանոցին կից, Սոլոլակսկի փող., տուն Թիֆլիսի Փոխադարձ Վարկի ընկերութեան, հեռախ. 17—62
(Тифлисъ, аптекарскій магазинъ „Солотать“, Сололакская ул.).

Բլենոզոլի մի տուփի գինն է 3 ռ.։ Ամբողջ կուրսը 3-ից մինչև 5 տուփ։ 952 0—7

...ան «Հոյս» Ընկ.
Дозв. воен. ценз.
Типографія „МАМУЛЪ“, Лорисъ-Меликовская ул. 22

digitised by A.R.A.R.@